ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 14.12.2022
COM(2022) 516 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με τη λειτουργία της ευρωπαϊκής αγοράς ανθρακούχων εκπομπών το 2021 σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 5 και το άρθρο 21 παράγραφος 2 της οδηγίας 2003/87/ΕΚ [όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/29/ΕΚ και την οδηγία (ΕΕ) 2018/410]

{SWD(2022) 407 final}

Κατάλογος συντομογραφιών

ΑΣΑ	Αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς
ΔΟΠΑ	Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕ-27	Κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΕΧ	Ευρωπαϊκό ενεργειακό χρηματιστήριο
ΕΖΕΣ	Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών
ΕΟΧ	Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος
ΕΤΕπ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΗΣΕΕ	Ημερολόγιο συναλλαγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΚΕΔ	Κανονισμός για την επαλήθευση και τη διαπίστευση
ΚΠΥΕ	Κανονισμός για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων
ΣΑΔΚ	Συνολικός αριθμός δικαιωμάτων σε κυκλοφορία
ΣΕΔΕ της ΕΕ	Σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής της ΕΕ
CEF DI	Χρεωστικό μέσο του μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη»
CEMS	Συστήματα συνεχούς μέτρησης εκπομπών
CO_2eq	Ισοδύναμο διοξειδίου του άνθρακα
CORSIA	Σύστημα αντιστάθμισης και μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για τις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές
ESMA	Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών
InnovFin EDP	Έργα ενεργειακής απόδοσης InnovFin
IPCC	Διακυβερνητική Επιτροπή για την Αλλαγή του Κλίματος (Intergovernmental Panel on Climate Change)
N_2O	Υποξείδιο του αζώτου
NER	Απόθεμα για τους νεοεισερχόμενους
PFC	Υπερφθοράνθρακες

Περιεχόμενα

Κατάλογος συντομογραφιών 1
1. Εισαγωγή 3
2. Κάλυψη του ΣΕΔΕ 5
3. Πλαίσιο της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών 6
3.1. Ανώτατο όριο εκπομπών 6
3.2. Πλειστηριασμός δικαιωμάτων 10
3.3. Δωρεάν κατανομή 12
3.3.1. Παρέκκλιση από τους πλήρεις πλειστηριασμούς για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας 14
3.4. Έσοδα από πλειστηριασμούς 15
3.4.1. Πρόγραμμα NER 300 15
3.4.2. Ταμείο Καινοτομίας 17
3.4.3. Ταμείο Εκσυγχρονισμού 18
3.4.4. Αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους ανθρακούχων εκπομπών 19
3.5. Μειώσεις εκπομπών στο ΣΕΔΕ της ΕΕ 21
3.6. Εξισορρόπηση προσφοράς και ζήτησης 24
4. Αεροπορικές μεταφορές 26
5. Εποπτεία της αγοράς 30
5.1. Πορίσματα της έκθεσης της ESMA 31
5.1.1. Συστάσεις πολιτικής της ESMA 32
6. Παρακολούθηση, υποβολή εκθέσεων και επαλήθευση των εκπομπών 33
6.1. Παρακολούθηση των εκπομπών 33
6.2. Διαπίστευση και επαλήθευση 34
6.3. Αρμόδιες αρχές 35
6.4. Συμμόρφωση και επιβολή 36
7. Σύνδεση του ΣΕΔΕ της ΕΕ με το ελβετικό ΣΕΔΕ 38
8. Το ΣΕΔΕ της ΕΕ στο πλαίσιο της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση 44
9. Συμπεράσματα και προοπτικές 45

1. Εισαγωγή

Το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής (ΣΕΔΕ) της ΕΕ αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της πολιτικής της ΕΕ για το κλίμα. Σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», επιβάλλει μια τιμή ανθρακούχων εκπομπών στις εκπομπές από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας, την ενεργοβόρο βιομηχανία και τις αεροπορικές μεταφορές εντός της Ευρώπης. Μέσω της αξιοποίησης των δυνάμεων της αγοράς, το ΣΕΔΕ της ΕΕ δημιουργεί ένα κίνητρο για τη μείωση των εκπομπών, όπου αυτό κοστίζει λιγότερο. Παράλληλα, δημιουργεί έσοδα για επενδύσεις στη δράση για το κλίμα και στον ενεργειακό μετασχηματισμό.

Από την έναρξη της λειτουργίας του το 2005, το ΣΕΔΕ της ΕΕ έχει συμβάλει στη μείωση των εκπομπών από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας και τη βιομηχανική παραγωγή κατά 34,6 %[1]. Δημιούργησε έσοδα από πλειστηριασμούς ύψους άνω των 100 δισ. EUR για διανομή στα κράτη μέλη κατά την περίοδο 2013-2021. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω μειώσεις των εκπομπών για την επίτευξη της υψηλότερης κλιματικής φιλοδοξίας που κατοχυρώνεται στο ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα[2]. Για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως τα μέσα του αιώνα, η ΕΕ έχει δεσμευτεί να μειώσει τις εκπομπές κατά τουλάχιστον 55 % έως το 2030 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Το ΣΕΔΕ της ΕΕ είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Τον Ιούλιο του 2021 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε μια δέσμη μεταρρυθμίσεων πολιτικής για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας[3], συμπεριλαμβανομένης της αναθεώρησης του ΣΕΔΕ της ΕΕ[4]. Η Επιτροπή πρότεινε οι τομείς που καλύπτονται από το σύστημα να επιτύχουν μειώσεις των εκπομπών κατά 61 % σε σύγκριση με το 2005[5]. Για τον σκοπό αυτόν, η πρόταση καθιστά αυστηρότερο το ανώτατο όριο εκπομπών και αυξάνει την ετήσια μείωσή του. Επίσης, μεταρρυθμίζει τους κανόνες για τη δωρεάν χορήγηση δικαιωμάτων στη βιομηχανία και καταργεί σταδιακά τη δωρεάν κατανομή για τις αεροπορικές μεταφορές. Ταυτόχρονα, η Επιτροπή πρότεινε την επέκταση του ΣΕΔΕ της ΕΕ ώστε να καλύπτει τις εκπομπές από τις θαλάσσιες μεταφορές, καθώς και τη θέσπιση ενός νέου συστήματος για τη μείωση των εκπομπών από τις οδικές μεταφορές και τα κτίρια. Συνολικά, η πρόταση επιδιώκει να διοχετεύσει περισσότερους πόρους στην πράσινη μετάβαση —δεσμεύοντας τα κράτη μέλη να επενδύσουν όλα τα έσοδα από πλειστηριασμούς σε έργα που σχετίζονται με το κλίμα και την ενέργεια και αυξάνοντας τους πόρους των Ταμείων Καινοτομίας και Εκσυγχρονισμού.

---

1 Εκπομπές του ΣΕΔΕ από σταθερές εγκαταστάσεις το 2021, εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου, μόνο παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια Ιρλανδία, σε σύγκριση με μια προσαρμοσμένη τιμή του 2005 που τηρεί το ίδιο πεδίο εφαρμογής.

2 Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1119 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση πλαισίου με στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 401/2009 και (ΕΕ) 2018/1999 (ΕΕ L 243 της 9.7.2021, σ. 1).

3 Υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, ΓΔ Δράσης για το Κλίμα, 14.7.2021.

4 Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Ένωσης, της απόφασης (ΕΕ) 2015/1814 σχετικά με τη θέσπιση και τη λειτουργία αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς όσον αφορά το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου, και του κανονισμού (ΕΕ) 2015/757 [COM(2021) 551 final της 14.7.2021].

5 Νομοθετημένες επί του παρόντος στο 43 % κάτω από τα επίπεδα εκπομπών του 2005.

Έκτοτε, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έχουν εξετάσει την πρόταση της Επιτροπής. Έως τα μέσα του 2022 αμφότερα ενέκριναν θέσεις σχετικά με την αναθεώρηση του ΣΕΔΕ της ΕΕ, προτείνοντας πολλαπλές τροποποιήσεις. Αυτό έδωσε τη δυνατότητα για διοργανικές διαπραγματεύσεις μεταξύ του Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, οι οποίες ξεκίνησαν τον Ιούλιο του 2022.

Εν τω μεταξύ, το ΣΕΔΕ της ΕΕ εξακολουθεί να λειτουργεί όπως προβλέπει επί του παρόντος η νομοθεσία. Το 2021 το σύστημα εισήλθε στην τέταρτη περίοδό του (2021-2030). Με την είσοδο στην τέταρτη περίοδο έχουν επέλθει αρκετές αλλαγές στο πλαίσιο του συστήματος. Το ανώτατο όριο εκπομπών μειώνεται κάθε χρόνο με υψηλότερο ρυθμό, 2,2 %. Η ποσότητα των δικαιωμάτων που κατανέμονται δωρεάν στη βιομηχανία έχει προσαρμοστεί ώστε να ανταποκρίνεται στην τεχνολογική πρόοδο και στις αλλαγές στην παραγωγή. Οι πρώτες προσκλήσεις υποβολής έργων στο πλαίσιο του Ταμείου Καινοτομίας ολοκληρώθηκαν και εκδόθηκαν οι πρώτες αποφάσεις εκταμίευσης για επενδύσεις στο πλαίσιο του Ταμείου Εκσυγχρονισμού. Η κάλυψη του συστήματος προσαρμόστηκε επίσης το 2021 ώστε να αντικατοπτρίζει την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ.

Το 2021 η λειτουργία των εγκαταστάσεων που καλύπτονται από το ΣΕΔΕ της ΕΕ εξακολουθούσε να ανακάμπτει από τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19. Λόγω της ανάκαμψης, οι εκπομπές αυξήθηκαν ελαφρώς από το 2020, αλλά παρέμειναν κάτω από τα προ της πανδημίας επίπεδα. Αυτό αποτυπώθηκε στην αύξηση της ζήτησης δικαιωμάτων εκπομπής στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ και στην υψηλότερη τιμή των ανθρακούχων εκπομπών το 2021.

Η αύξηση των τιμών των ανθρακούχων εκπομπών έχει δημιουργήσει σε ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη ερωτήματα σχετικά με το αν έχει υπάρξει υπερβολική κερδοσκοπία στο ΣΕΔΕ της ΕΕ. Ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη διερωτήθηκαν επίσης αν οι υψηλότερες τιμές επηρέαζαν τις τιμές της ενέργειας. Η Επιτροπή αντιμετώπισε τις ανησυχίες αυτές στην ανακοίνωση για την αντιμετώπιση της αύξησης των τιμών της ενέργειας[6]. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η επίδραση των υψηλότερων τιμών του φυσικού αερίου στην τιμή της ενέργειας ήταν εννέα φορές μεγαλύτερη από την επίδραση των υψηλότερων τιμών των ανθρακούχων εκπομπών. Η Επιτροπή ζήτησε επίσης από την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA) να αναλύσει τη συμπεριφορά στην αγορά ανθρακούχων εκπομπών. Η τελική έκθεση της ESMA που δημοσιεύτηκε το 2022 απορρίπτει τους ισχυρισμούς περί υπερβολικής κερδοσκοπίας. Η ESMA κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αγορά ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ λειτουργεί ικανοποιητικά και ότι το μήνυμα για την τιμή των ανθρακούχων εκπομπών συνάδει με τα θεμελιώδη μεγέθη της αγοράς.

Η παρούσα έκθεση προβαίνει σε απολογισμό της λειτουργίας του ΣΕΔΕ της ΕΕ το 2021 και το πρώτο εξάμηνο του 2022. Παρουσιάζει μια επικαιροποιημένη επισκόπηση της κάλυψης και της υποδομής του συστήματος και παρέχει μια εικόνα των βασικών στοιχείων του πλαισίου του συστήματος. Η έκθεση είναι σύμφωνη με το άρθρο 10 παράγραφος 5 και το

[6] Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, «Αντιμετώπιση της αύξησης των τιμών της ενέργειας: μια εργαλειοθήκη για δράση και στήριξη» [COM(2021) 660 final της 13.10.2021].

άρθρο 21 παράγραφος 2 της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ[7]. Βασίζεται κυρίως σε δεδομένα από το μητρώο της ΕΕ, το ημερολόγιο συναλλαγών της ΕΕ (EUTL), και εκθέσεις που υπέβαλαν τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 21 της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ.

2. Κάλυψη του ΣΕΔΕ

Από την έναρξη της 4ης περιόδου (2021–2030), το ΣΕΔΕ της ΕΕ έχει καλύψει τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ και τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), δηλαδή Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία (στο εξής: χώρες του ΣΕΔΕ της ΕΕ), καθώς και τους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής στη Βόρεια Ιρλανδία[8]. Από την 1η Ιανουαρίου 2020 το ΣΕΔΕ της ΕΕ συνδέεται με το ΣΕΔΕ της Ελβετίας.

Συνολικά, το ΣΕΔΕ της ΕΕ ρυθμίζει τις εκπομπές 8 757 μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας και βιομηχανικών εγκαταστάσεων, καθώς και 371 φορέων εκμετάλλευσης αεροσκαφών που εκτελούν πτήσεις μεταξύ αερολιμένων του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) και από τον ΕΟΧ προς την Ελβετία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Αυτό αντιπροσωπεύει περίπου το 36 % του συνόλου των εκπομπών της ΕΕ.

Όπως και τα προηγούμενα έτη, οι περισσότερες εγκαταστάσεις που καλύπτονται από το ΣΕΔΕ της ΕΕ εκπέμπουν λιγότερους από 50 000 τόνους ισοδυνάμων διοξειδίου του άνθρακα (CO_2eq) ετησίως[9] (70,5 %). Από αυτές, 4 725 ταξινομούνται ως εγκαταστάσεις με χαμηλές εκπομπές[10] (54 % του συνόλου). Το 22 % του συνόλου των εγκαταστάσεων εκπέμπει από 50 000 έως 500 000 τόνους CO_2eq ετησίως[11] και το 7,5 % των εγκαταστάσεων εκπέμπει το υψηλότερο επίπεδο εκπομπών, πάνω από 500 000 τόνους CO_2eq ετησίως[12]. Οι χώρες του ΣΕΔΕ ανέφεραν ότι 199 εγκαταστάσεις έκλεισαν το 2021, κυρίως λόγω πλήρους παύσης των δραστηριοτήτων ή λόγω μείωσης δυναμικότητας που είχε ως αποτέλεσμα η εγκατάσταση να βρίσκεται κάτω από το κατώτατο όριο κάλυψης στο πλαίσιο του συστήματος[13].

Στο διάγραμμα 1.1 του προσαρτήματος 1 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση παρουσιάζεται η κατανομή των εγκαταστάσεων ανά κατηγορία εκπομπών το 2021.

Σε ορισμένους τομείς, μόνο οι εγκαταστάσεις που υπερβαίνουν ένα ορισμένο μέγεθος και επίπεδο παραγωγής περιλαμβάνονται στο ΣΕΔΕ της ΕΕ. Οι χώρες μπορούν να εξαιρούν από το σύστημα εγκαταστάσεις με χαμηλά επίπεδα εκπομπών, εάν εφαρμόζονται εναλλακτικά μέτρα για τη μείωση των εκπομπών[14]. Από το 2021 είναι επίσης δυνατόν να εξαιρεθούν από

---

7 Οδηγία 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Ένωσης και την τροποποίηση της οδηγίας 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 275 της 25.10.2003, σ. 32).

8 Σύμφωνα με το πρωτόκολλο σχετικά με τις Ιρλανδία / Βόρεια Ιρλανδία της συμφωνίας αποχώρησης ΕΕ-Ηνωμένου Βασιλείου.

9 Εγκαταστάσεις της κατηγορίας Α.

10 Υποσύνολο εντός των εγκαταστάσεων της κατηγορίας Α, με εκπομπές κάτω των 25 000 τόνων CO_2eq ετησίως.

11 Εγκαταστάσεις της κατηγορίας Β.

12 Εγκαταστάσεις της κατηγορίας Γ.

13 Το κατώτατο όριο των 20 MW συνολικής ονομαστικής θερμικής ισχύος.

14 Σύμφωνα με το άρθρο 27 της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ.

το ΣΕΔΕ της ΕΕ εγκαταστάσεις που εκπέμπουν λιγότερους από 2 500 τόνους CO_2eq[15], καθώς και εφεδρικές μονάδες, οι οποίες λειτουργούν έως 300 ώρες ετησίως[16].

Το 2021 14 χώρες επέλεξαν να εξαιρέσουν εγκαταστάσεις από το σύστημα, οι οποίες αντιπροσώπευαν συνολικά 4,9 εκατ. τόνους CO_2eq. Ο αριθμός αυτός αντιπροσώπευε το 0,37 % των εκπομπών από τις εγκαταστάσεις που περιλαμβάνονταν στο ΣΕΔΕ της ΕΕ.

Έξι κράτη μέλη[17] συνέχισαν να επιτρέπουν σε σταθερές εγκαταστάσεις να χρησιμοποιούν απλουστευμένα σχέδια παρακολούθησης σε περιπτώσεις χαμηλού κινδύνου το 2021[18]. Για τις αεροπορικές μεταφορές, μόνο το Βέλγιο ανέφερε ότι χρησιμοποιούσε τη διάταξη αυτή για εγκαταστάσεις με χαμηλά επίπεδα εκπομπών.

Εκτός από το CO_2 από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, τη βιομηχανική παραγωγή και τις αεροπορικές μεταφορές, το ΣΕΔΕ της ΕΕ καλύπτει το υποξείδιο του αζώτου (N_2O) από την παραγωγή νιτρικού οξέος, αδιπικού οξέος, γλυοξυλικού οξέος και γλυοξάλης, καθώς και τους υπερφθοράνθρακες (PFC) από την παραγωγή αλουμινίου. Το 2021 22 χώρες ανέφεραν άδειες για δραστηριότητες στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ που εκλύουν εκπομπές πλην του CO_2. Μόνο η Νορβηγία δήλωσε δραστηριότητες δέσμευσης και αποθήκευσης CO_2.

Στον πίνακα 1.1 του προσαρτήματος 1 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής παρατίθενται οι χώρες που ανέφεραν εκπομπές πλην του CO_2 από δραστηριότητες του ΣΕΔΕ της ΕΕ το 2021.

Στις αεροπορικές μεταφορές, οι περισσότεροι από τους ρυθμιζόμενους φορείς εκμετάλλευσης το 2021 ήταν εμπορικοί φορείς εκμετάλλευσης (71 % ή 262 φορείς εκμετάλλευσης)[19]. Συνολικά 160 φορείς εκμετάλλευσης (43 %) χαρακτηρίζονταν μικροί πρόξενοι εκπομπών.

3. Πλαίσιο της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών

3.1. Ανώτατο όριο εκπομπών

Το ανώτατο όριο στο ΣΕΔΕ της ΕΕ καθορίζει τη μέγιστη απόλυτη ποσότητα εκπομπών που μπορούν να εκπέμπουν οι ρυθμιζόμενες οντότητες. Αντιστοιχεί στον αριθμό των

---

15 Σε καθένα από τα τρία έτη πριν από την κοινοποίηση στην Επιτροπή. Εξαιρούνται οι εκπομπές από βιομάζα.

16 Σύμφωνα με το άρθρο 27α παράγραφος 3 της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ.

17 Τα εν λόγω κράτη μέλη ήταν η Δανία, η Κροατία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, οι Κάτω Χώρες και η Φινλανδία.

18 Σύμφωνα με το άρθρο 13 του κανονισμού για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων [εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2018/2066 της Επιτροπής, της 19ης Δεκεμβρίου 2018, για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου κατ' εφαρμογή της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 601/2012 της Επιτροπής (ΕΕ L 334 της 31.12.2018, σ. 1). Ο κανονισμός τροποποιήθηκε το 2020 με τον κανονισμό (ΕΕ) 2020/2085 της Επιτροπής και το 2022 με τον κανονισμό (ΕΕ) 2022/388 της Επιτροπής. Βλ. ενοποιημένη έκδοση].

19 Ένα παράδειγμα εμπορικού φορέα εκμετάλλευσης αεροσκαφών είναι μια αεροπορική εταιρεία μεταφοράς επιβατών που παρέχει υπηρεσίες στο ευρύ κοινό. Ένα παράδειγμα μη εμπορικού φορέα εκμετάλλευσης αεροσκαφών είναι ένα ιδιωτικό αεροσκάφος.

δικαιωμάτων που εκχωρούνται σε συγκεκριμένη περίοδο εμπορίας. Το ανώτατο όριο μειώνεται ετησίως ώστε να εξασφαλιστεί ότι η ΕΕ θα επιτύχει τον γενικό της στόχο για μείωση των εκπομπών.

Για τις εκπομπές από σταθερές εγκαταστάσεις και φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών εφαρμόζονται χωριστά ανώτατα όρια. Το 2021 το ανώτατο όριο εκπομπών από σταθερές εγκαταστάσεις ήταν 1 571 583 007 δικαιώματα. Για τις αεροπορικές μεταφορές, το 2021 εκχωρήθηκαν 28 306 545 δικαιώματα. Από το 2021 αμφότερα τα ανώτατα όρια μειώνονται κατά ποσοστό 2,2 % ετησίως[20]. Για το ανώτατο όριο εκπομπών από σταθερές εγκαταστάσεις, αυτό ισοδυναμεί με 43 003 515 δικαιώματα.

Σύμφωνα με το άρθρο 12 παράγραφος 3 της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ, οι σταθερές εγκαταστάσεις μπορούν και αυτές να χρησιμοποιούν δικαιώματα για τις αεροπορικές μεταφορές για σκοπούς συμμόρφωσης από την 1η Ιανουαρίου 2021.

Στον πίνακα 1 παρουσιάζονται τα ετήσια αριθμητικά στοιχεία του ανώτατου ορίου του ΣΕΔΕ της ΕΕ από το 2013. Κατά τη σύγκριση των δεδομένων αυτών, θα πρέπει να σημειωθεί ότι, από το 2021, το ΣΕΔΕ της ΕΕ δεν καλύπτει πλέον τις εγκαταστάσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο. Σύμφωνα με το πρωτόκολλο για τις Ιρλανδία/Βόρεια Ιρλανδία της συμφωνίας αποχώρησης ΕΕ-Ηνωμένου Βασιλείου[21] και τη συμφωνία εμπορίου και συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και του Ηνωμένου Βασιλείου[22], οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια Ιρλανδία παραμένουν στο ΣΕΔΕ της ΕΕ με τα αντίστοιχα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Το ΣΕΔΕ της ΕΕ εξακολουθεί επίσης να καλύπτει τις εκπομπές από πτήσεις που αναχωρούν προς το Ηνωμένο Βασίλειο. Τα ανώτατα όρια εκπομπών τροποποιήθηκαν ώστε να αποτυπωθεί αυτό[23].

Πίνακας 1. Ετήσιο ανώτατο όριο εκπομπών από σταθερές εγκαταστάσεις και αριθμός δικαιωμάτων για τις αεροπορικές μεταφορές που τίθενται σε κυκλοφορία ετησίως (2013-2021).

Έτος	**Ετήσιο ανώτατο όριο (σταθερές εγκαταστάσεις)**	**Ποσότητα δικαιωμάτων για τις αεροπορικές μεταφορές που τίθενται σε κυκλοφορία ετησίως**
2013	2 084 301 856	32 455 296
2014	2 046 037 610	41 866 834
2015	2 007 773 364	50 669 024
2016	1 969 509 118	38 879 316
2017	1 931 244 873	38 711 651
2018	1 892 980 627	38 909 585

[20] Εφαρμόζεται από το μέσο της περιόδου βάσης 2008-2012.

[21] Συμφωνία για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (EE L 29 της 31.1.2020, σ. 7).

[22] Συμφωνία εμπορίου και συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, αφενός, και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, αφετέρου (EE L 149 της 30.4.2021, σ. 10).

[23] Απόφαση (ΕΕ) 2020/1722 της Επιτροπής, της 16ης Νοεμβρίου 2020, σχετικά με την ενωσιακή ποσότητα εκχωρητέων δικαιωμάτων εκπομπής για το 2021 στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής της ΕΕ (EE L 386 της 18.11.2020, σ. 26).

2019	1 854 716 381	38 830 950
2020	1 816 452 135	42 803 537
2021	1 571 583 007	28 306 545

Στο διάγραμμα 1 εμφανίζονται οι αλλαγές στο ανώτατο όριο σε όλες τις περιόδους του ΣΕΔΕ της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης μείωσης έως το 2030[24].

[24] Σύμφωνα με τον επί του παρόντος νομοθετημένο στόχο μείωσης των εκπομπών κατά 43 % έως το 2030 σε σύγκριση με το 2005.

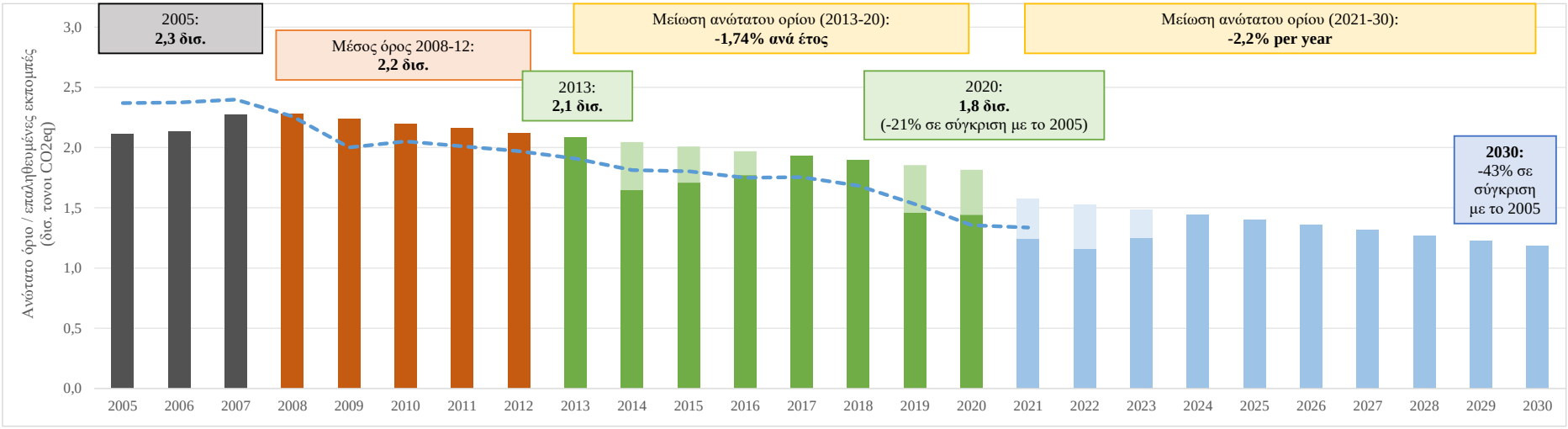

Διάγραμμα 1. Ανώτατο όριο εκπομπών που ορίζεται στο ΣΕΔΕ της ΕΕ, σε σύγκριση με τις εξακριβωμένες εκπομπές. Υπόμνημα: ράβδοι (ανώτατο όριο), ράβδοι ελαφράς σκίασης την περίοδο 2014-2016 (δικαιώματα που παρακρατήθηκαν κατά την περίοδο 3), ράβδοι ελαφράς σκίασης από το 2019 (εγγραφή δικαιωμάτων στο αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς), διακεκομμένη γραμμή (εξακριβωμένες εκπομπές).

3.2. Πλειστηριασμός δικαιωμάτων

Ο πλειστηριασμός παραμένει η κύρια μέθοδος κατανομής δικαιωμάτων κατά την 4η περίοδο του ΣΕΔΕ της ΕΕ, αντιπροσωπεύοντας το 57 % του ανώτατου ορίου. Στον κανονισμό για τους πλειστηριασμούς[25] καθορίζονται κανόνες που διασφαλίζουν ότι οι πλειστηριασμοί διεξάγονται με ανοικτό, διαφανή και εναρμονισμένο τρόπο χωρίς διακρίσεις. Καθορίζει τον χρόνο, τη διαχείριση και τις λοιπές πτυχές των πλειστηριασμών δικαιωμάτων εκπομπής.

Το 2021 συνεχίστηκε η διεξαγωγή πλειστηριασμών μέσω του ευρωπαϊκού ενεργειακού χρηματιστηρίου (European Energy Exchange AG) (EEX):

- ως κοινού χώρου πλειστηριασμών για 25 κράτη μέλη που συμμετέχουν σε διαδικασία κοινής σύναψης συμβάσεων,
- για την Πολωνία, η οποία επέλεξε να εξαιρεθεί από τη διαδικασία κοινής σύναψης συμβάσεων, αλλά δεν έχει ακόμη ορίσει δικό της χώρο πλειστηριασμών,
- για την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία, μετά την τροποποίηση της συμφωνίας για τον ΕΟΧ το 2019 ώστε να καταστεί δυνατή η συμμετοχή τους στη συμφωνία κοινής σύναψης συμβάσεων για τον κοινό χώρο πλειστηριασμών,
- για το Ηνωμένο Βασίλειο ώστε να διεξάγει πλειστηριασμούς δικαιωμάτων για παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια Ιρλανδία.

Το EEX διεξήγαγε επίσης πλειστηριασμούς για τη Γερμανία ως χώρος πλειστηριασμών αυτοεξαίρεσης.

Το EEX ορίστηκε εκ νέου ως κοινός χώρος πλειστηριασμών από το 2021, χωρίς σημαντικές αλλαγές στη συμμετοχή στους πλειστηριασμούς. Συνολικά πραγματοποιήθηκαν 230 πλειστηριασμοί το 2021 και 109 το πρώτο εξάμηνο του 2022. Ο πίνακας 2 παρέχει μια επισκόπηση των ετήσιων ποσοτήτων δικαιωμάτων που έχουν εκπλειστηριαστεί από το EEX από την 3η περίοδο.

Πίνακας 2. Συνολικές ποσότητες δικαιωμάτων που έχουν εκπλειστηριαστεί (2013-2021).

Έτος	**Γενικά δικαιώματα**	**Δικαιώματα για τις αεροπορικές μεταφορές**
2013	808 146 500	0
2014	528 399 500	9 278 000
2015	632 725 500	16 390 500
2016	715 289 500	5 997 500
2017	951 195 500	4 730 500
2018	915 750 000	5 601 500
2019	588 540 000	5 502 500

[25] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1031/2010 της Επιτροπής, της 12ης Νοεμβρίου 2010, για τον χρόνο διεξαγωγής, τη διαχείριση και τις λοιπές πτυχές των πλειστηριασμών δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου κατ' εφαρμογήν της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας (ΕΕ L 302 της 18.11.2010, σ. 1).

2020	778 505 000	7 505 000
2021	582 952 500	3 785 500

Το 2021 δεν ακυρώθηκαν πλειστηριασμοί. Στις αρχές του 2022, αντιθέτως, ακυρώθηκαν δύο πλειστηριασμοί. Την 1η Φεβρουαρίου ο πλειστηριασμός για τον κοινό χώρο πλειστηριασμών ακυρώθηκε λόγω τεχνικού προβλήματος. Σύμφωνα με το άρθρο 9 του κανονισμού για τους πλειστηριασμούς, η αντίστοιχη ποσότητα δικαιωμάτων κατανεμήθηκε στη συνέχεια μεταξύ των επόμενων τεσσάρων πλειστηριασμών. Στις 2 Μαρτίου ο πλειστηριασμός για την Πολωνία ακυρώθηκε, καθώς η συνολική ποσότητα των προσφορών υπολειπόταν της ποσότητας των δικαιωμάτων προς πλειστηριασμό. Ο πλειστηριασμός ακυρώθηκε σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 5 του κανονισμού για τους πλειστηριασμούς, και η ποσότητα κατανεμήθηκε και πάλι μεταξύ των επόμενων τεσσάρων πλειστηριασμών.

Το διάγραμμα 2 παρέχει μια επισκόπηση των τιμών εκκαθάρισης των πλειστηριασμών στην αγορά ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ από το 2013 έως τον Σεπτέμβριο του 2022.

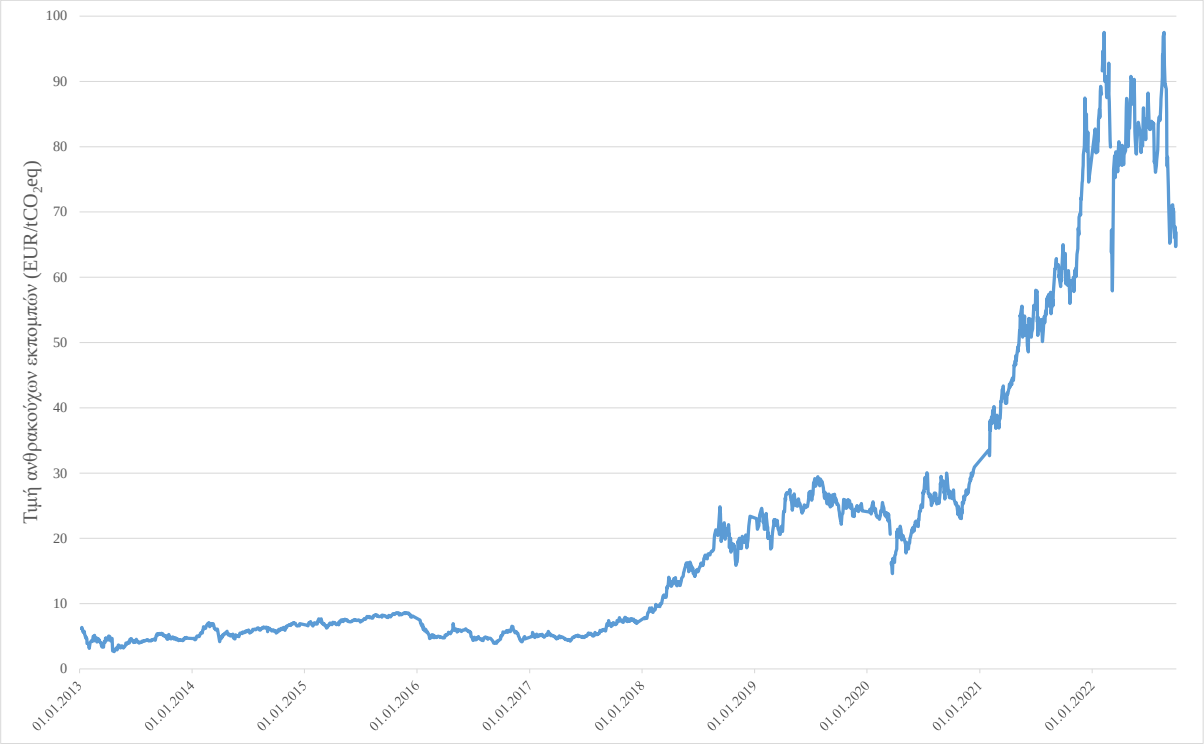

Διάγραμμα 2. Τιμές εκκαθάρισης στους πλειστηριασμούς γενικών δικαιωμάτων (1 Ιανουαρίου 2013 – 30 Σεπτεμβρίου 2022).

Οι χώροι πλειστηριασμών δημοσιεύουν τακτικά τα λεπτομερή αποτελέσματα κάθε πλειστηριασμού στους ιστοτόπους τους. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τη διεξαγωγή των πλειστηριασμών, συμπεριλαμβανομένων της συμμετοχής, της αναλογίας προσφοράς/κάλυψης και των τιμών, παρέχονται στις εκθέσεις σχετικά με τους

πλειστηριασμούς των χωρών του ΣΕΔΕ[26].

3.3. Δωρεάν κατανομή

Παρότι ο πλειστηριασμός αποτελεί την κυριότερη μέθοδο κατανομής δικαιωμάτων στο ΣΕΔΕ της ΕΕ, μια σημαντική ποσότητα δικαιωμάτων κατανέμεται δωρεάν για την αντιμετώπιση του κινδύνου διαρροής άνθρακα[27]. Πρόκειται για μεταβατικό μέτρο.

Ένας ειδικός κατάλογος διαρροής άνθρακα προσδιορίζει τομείς που εκτίθενται σε υψηλότερο κίνδυνο διαρροής άνθρακα, οι οποίοι είναι επιλέξιμοι για δωρεάν κατανομή. Ο κατάλογος για την 4η περίοδο[28] προσδιορίζει 63 τομείς και υποτομείς που καλύπτουν περίπου το 94 % των βιομηχανικών εκπομπών στο ΣΕΔΕ της ΕΕ.

Η δωρεάν κατανομή σε συγκεκριμένους τομείς βασίζεται σε δείκτες αναφοράς επιδόσεων. Οι δείκτες αναφοράς αντικατοπτρίζουν μια μέση ένταση εκπομπών ανά μονάδα προϊόντος του 10 % των αποδοτικότερων εγκαταστάσεων σε κάθε τομέα. Οι δείκτες αναφοράς μειώνονται σταδιακά ώστε να ενισχυθεί το κίνητρο για την απαλλαγή της καινοτομίας από τις ανθρακούχες εκπομπές και την προώθησή της. Το 2021 η Επιτροπή επικαιροποίησε τις τιμές των δεικτών αναφοράς του ΣΕΔΕ[29]. Οι τιμές αυτές εφαρμόζονται κατά την πρώτη περίοδο κατανομής στην 4η περίοδο, 2021-2025.

Συνολικά, 31 από τους 54 δείκτες αναφοράς έχουν μειωθεί κατά μέγιστο ποσοστό 24 %. Οι υπόλοιποι δείκτες μειώθηκαν κατά 3-24 %[30]. Αυτό αντικατοπτρίζει την πρόοδο που έχουν σημειώσει οι περισσότεροι βιομηχανικοί τομείς όσον αφορά τη μείωση της έντασης των εκπομπών ανά μονάδα προϊόντος κατά τα τελευταία έτη. Η Επιτροπή δημοσίευσε ενημερωτικό δελτίο που συνοδεύει την απόφαση, στο οποίο περιγράφονται λεπτομερώς η επεξεργασία και η ανάλυση των δεδομένων στα οποία βασίζεται η επικαιροποίηση των δεικτών αναφοράς[31].

Από την 4η περίοδο, η ποσότητα δωρεάν κατανομής προσαρμόζεται με βάση αναθεωρημένους κανόνες[32], όταν προκύπτουν μεταβολές στη βιομηχανική παραγωγή. Το

---

26 Εκθέσεις σχετικά με τους πλειστηριασμούς, ΓΔ Δράσης για το Κλίμα, 30.6.2022.

27 Διαρροή άνθρακα μπορεί να προκύψει εάν οι ρυθμιζόμενες από το ΣΕΔΕ δραστηριότητες μεταφερθούν σε χώρες εκτός της ΕΕ με λιγότερο φιλόδοξες πολιτικές για το κλίμα, με αποτέλεσμα την αύξηση των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

28 Κατ' εξουσιοδότηση απόφαση (ΕΕ) 2019/708 της Επιτροπής, της 15ης Φεβρουαρίου 2019, για τη συμπλήρωση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τον προσδιορισμό των τομέων και υποτομέων που θεωρείται ότι εκτίθενται σε κίνδυνο διαρροής άνθρακα για την περίοδο 2021 έως 2030 (ΕΕ L 120 της 8.5.2019, σ. 20).

29 Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2021/447 της Επιτροπής, της 12ης Μαρτίου 2021, σχετικά με τον καθορισμό των αναθεωρημένων τιμών των δεικτών αναφοράς για τη δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων εκπομπής για την περίοδο από το 2021 έως το 2025 κατ' εφαρμογή του άρθρου 10α παράγραφος 2 της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 87 της 15.3.2021, σ. 29).

30 Το μέγιστο ετήσιο ποσοστό μείωσης ύψους 1,6 % εφαρμόστηκε για περίοδο 15 ετών, από το 2007 έως το 2008, όταν ελήφθησαν τα αρχικά δεδομένα για τον υπολογισμό των δεικτών αναφοράς, έως το 2023, στο μέσο της πρώτης περιόδου κατανομής στην 4η περίοδο.

31 Ενημερωτικό δελτίο — Επικαιροποίηση των τιμών των δεικτών αναφοράς για την περίοδο 2021-2025, 4η περίοδος του ΣΕΔΕ της ΕΕ, ΓΔ Δράσης για το Κλίμα, 12.10.2021.

32 Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2019/1842 της Επιτροπής, της 31ης Οκτωβρίου 2019, σχετικά με τη θέσπιση κανόνων για την εφαρμογή της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του

κατώτατο όριο για τις προσαρμογές ορίζεται σε 15 %, ανεξάρτητα από την αύξηση ή μείωση της παραγωγής. Οι φορείς εκμετάλλευσης υποχρεούνται να υποβάλλουν ετήσιες εκθέσεις σχετικά με τα δεδομένα παραγωγής στις εθνικές αρμόδιες αρχές. Με βάση τις εκθέσεις αυτές, μπορούν να γίνουν προσαρμογές στην ποσότητα δωρεάν κατανομής που έχει εκχωρηθεί.

Λαμβανομένων υπόψη των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19, η αυστηρότητα αυτή έχει οδηγήσει σε αύξηση του αριθμού των ετήσιων προσαρμογών της ποσότητας δωρεάν κατανομής. Το 2021 υποβλήθηκαν περίπου 3 700 αιτήσεις, αριθμός τριπλάσιος από τον ετήσιο μέσο όρο κατά την 3η περίοδο.

Η αρχική ποσότητα δωρεάν κατανομής για την περίοδο 2021-2025 είχε οριστεί σε 2 791 εκατομμύρια δικαιώματα εκπομπής, για 7 430 εγκαταστάσεις. Έως τα μέσα του 2022 η Επιτροπή εξέδωσε πέντε αποφάσεις για την προσαρμογή της ποσότητας δωρεάν κατανομής[33]. Ως αποτέλεσμα αυτών, η ποσότητα μειώθηκε κατά 77,5 εκατομμύρια δικαιώματα. Παράλληλα, ωστόσο, η Επιτροπή εξέδωσε δύο αποφάσεις[34] για τη διόρθωση της αρχικής ποσότητας δωρεάν κατανομής και την προσθήκη 3,3 εκατομμυρίων δικαιωμάτων. Αυτό ήταν αναγκαίο λόγω σφαλμάτων που εντοπίστηκαν στα δεδομένα που υποβλήθηκαν από τις εγκαταστάσεις, και για την εφαρμογή δικαστικών αποφάσεων.

Οι προσαρμογές στο επίπεδο της δωρεάν κατανομής πραγματοποιούνται από το απόθεμα για τους νεοεισερχόμενους (NER). Οι προσαρμογές αυτές περιλαμβάνουν επίσης αλλαγές στην κατανομή λόγω ανοίγματος ή κλεισίματος εγκαταστάσεων. Η αρχική ποσότητα του NER κατά την έναρξη της 4ης περιόδου ανερχόταν σε 331,3 εκατομμύρια δικαιώματα. Σε αυτά περιλαμβάνονταν μη κατανεμηθέντα δικαιώματα από την 3η περίοδο και 200 εκατομμύρια δικαιώματα από το αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς.

Στον πίνακα 3 παρουσιάζονται συνοπτικά τα ετήσια επίπεδα δωρεάν κατανομής κατά το πρώτο μέρος της 4ης περιόδου (2021–2025) —τόσο τα αρχικά όσο και τα προσαρμοσμένα επίπεδα.

Πίνακας 3. Δωρεάν κατανομή κατά το πρώτο μέρος της 4ης περιόδου (2021–2025).

Έτος	2021	2022	2023	2024	2025	**Σύνολο**
Αρχική δωρεάν κατανομή (ΕΕ-27 + Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία)	559,6	558,9	558,2	557,5	556,8	2 791,1

Συμβουλίου όσον αφορά περαιτέρω ρυθμίσεις για τις προσαρμογές της δωρεάν κατανομής δικαιωμάτων εκπομπής λόγω μεταβολών του επιπέδου δραστηριότητας (EE L 282 της 4.11.2019, σ. 20).

[33] Η αρχή εποπτείας της ευρωπαϊκής συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών εξέδωσε επίσης αποφάσεις για την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία.

[34] Η αρχή εποπτείας της ευρωπαϊκής συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών εξέδωσε επίσης αποφάσεις για την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία.

Πραγματική δωρεάν κατανομή	545,0	544,1	543,3	542,6	541,9	2 716,8
Προσαρμοσμένη και διορθωμένη δωρεάν κατανομή	– 14,6	– 14,8	– 14,9	– 14,9	– 14,9	– 74,2

3.3.1. Παρέκκλιση από τους πλήρεις πλειστηριασμούς για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας

Το άρθρο 10γ της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ παρεκκλίνει από τον γενικό κανόνα του πλειστηριασμού δικαιωμάτων. Τα επιλέξιμα κράτη μέλη[35] μπορούν να χορηγούν δικαιώματα στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας και της θερμότητας με σκοπό τη στήριξη των επενδύσεων στον εκσυγχρονισμό και στη διαφοροποίηση. Τα δικαιώματα δυνάμει του άρθρου 10γ αφαιρούνται από την ποσότητα δικαιωμάτων που θα εκπλειστηρίαζε σε διαφορετική περίπτωση το κράτος μέλος. Ωστόσο, τα εθνικά καθεστώτα που έχουν θεσπιστεί για την εφαρμογή της παρέκκλισης του άρθρου 10γ χρειάζονται έγκριση βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις και υπόκεινται στις απαιτήσεις που ορίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις.

Η μεταβατική δωρεάν κατανομή βάσει του άρθρου 10γ της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ παραμένει διαθέσιμη κατά την 4η περίοδο, αλλά με αυστηρότερες διατάξεις σχετικά με τη διαφάνεια και τη διαδικασία επιλογής. Εναλλακτικά, τα επιλέξιμα κράτη μέλη θα μπορούσαν να έχουν αποφασίσει να θέσουν σε πλειστηριασμό το σύνολο ή μέρος της κατανομής τους βάσει του άρθρου 10γ ή να τη χρησιμοποιήσουν για τη χρηματοδότηση επενδύσεων στο πλαίσιο του Ταμείου Εκσυγχρονισμού.

Μόνο η Βουλγαρία, η Ουγγαρία και η Ρουμανία συνεχίζουν να κάνουν χρήση του άρθρου 10γ κατά την 4η περίοδο, ωστόσο βρίσκονται ακόμη σε διαδικασία κατάρτισης εθνικών πλαισίων για την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης. Τα πλαίσια αυτά θα πρέπει να εγκριθούν από την Επιτροπή βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις. Στο μεταξύ, η Βουλγαρία έχει ζητήσει, σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 1 στοιχείο στ) του κανονισμού για τους πλειστηριασμούς, να θέσει σε πλειστηριασμό ποσότητες δικαιωμάτων βάσει του άρθρου 10γ που είχαν δεσμευτεί για το 2021 και το 2022.

Άλλα κράτη μέλη[36] με δικαίωμα χρήσης της παρέκκλισης του άρθρου 10γ επέλεξαν το 2020 είτε να εκπλειστηριάσουν τα δικαιώματα αυτά είτε να τα μεταφέρουν στο Ταμείο Εκσυγχρονισμού. Στον πίνακα 2.5 του προσαρτήματος 2 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής παρουσιάζεται ο συνολικός αριθμός των δικαιωμάτων εκπομπής στο Ταμείο Εκσυγχρονισμού ανά δικαιούχο κράτος μέλος για την 4η περίοδο.

[35] Στα επιλέξιμα κράτη μέλη περιλαμβάνονται η Βουλγαρία, η Τσεχία, η Εσθονία, η Κροατία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Ρουμανία και η Σλοβακία.

[36] Στα εν λόγω κράτη μέλη περιλαμβάνονται η Τσεχία, η Εσθονία, η Κύπρος, η Λετονία, η Λιθουανία, η Μάλτα και η Πολωνία.

3.4. Έσοδα από πλειστηριασμούς

Ο πλειστηριασμός δικαιωμάτων δημιουργεί σημαντικά έσοδα ώστε τα κράτη μέλη να διαθέτουν κονδύλια για τη δράση για το κλίμα, τον ενεργειακό μετασχηματισμό και την τεχνολογική καινοτομία. Η υψηλότερη τιμή των ανθρακούχων εκπομπών συνεπάγεται υψηλότερα έσοδα. Ένα μέρος των δικαιωμάτων κατά την 4η περίοδο τίθεται σε πλειστηριασμό με σκοπό την τροφοδότηση των Ταμείων Καινοτομίας και Εκσυγχρονισμού.

Η οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ απαιτεί από τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν τουλάχιστον το 50 % των εσόδων τους από πλειστηριασμούς[37], καθώς και όλα τα έσοδα από τις αεροπορικές μεταφορές, για σκοπούς που σχετίζονται με το κλίμα και την ενέργεια. Τα κράτη μέλη υποβάλλουν ετησίως έκθεση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο δαπανούν τα έσοδά τους από πλειστηριασμούς.

Τα συνολικά έσοδα από πλειστηριασμούς κατά τους 18 μήνες από το 2020 (Ιανουάριος 2021 – Ιούνιος 2022) ανήλθαν σε 51,7 δισ. EUR[38]. Μόνο το 2021, οι πλειστηριασμοί απέφεραν έσοδα άνω των 31 δισ. EUR. Αυτό σημαίνει ότι τα έσοδα έχουν σχεδόν διπλασιαστεί από το 2020. Από τα έσοδα του 2021, τα 25 δισ. EUR διατέθηκαν απευθείας σε κράτη μέλη[39].

Κατά μέσο όρο, τα κράτη μέλη ανέφεραν ότι έχουν διαθέσει το 76 % των εσόδων από πλειστηριασμούς σε έργα που σχετίζονται με το κλίμα και την ενέργεια το 2021 (19,4 δισ. EUR). Αυτό συνάδει με τον μέσο όρο του 75 % κατά την 3η περίοδο. Τα περισσότερα έσοδα δαπανήθηκαν σε έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (30 %) και μεταφορών (20 %). Επιπλέον, τα κράτη μέλη χρηματοδότησαν την ενεργειακή απόδοση, εγχώρια και διεθνή έργα, καθώς και την έρευνα και την ανάπτυξη. Αναφέρθηκε ότι περίπου το 25 % διατέθηκε για τη χρηματοδότηση άλλων μέτρων μείωσης των εκπομπών. Σε αυτά περιλαμβάνονται μέτρα που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη για την άμβλυνση των επιπτώσεων της ενεργειακής κρίσης, π.χ. φορολογικές ελαφρύνσεις και κοινωνική στήριξη. Λεπτομερής ανάλυση των εκθέσεων που υπέβαλαν τα κράτη μέλη σχετικά με τις εν λόγω δαπάνες περιλαμβάνεται στην έκθεση προόδου σχετικά με τη δράση για το κλίμα για το 2022[40].

3.4.1. Πρόγραμμα NER 300

Το πρόγραμμα NER 300 που χρηματοδοτήθηκε από το ΣΕΔΕ της ΕΕ ήταν ένα μεγάλης κλίμακας πρόγραμμα χρηματοδότησης για καινοτόμα έργα ενεργειακής απόδοσης με χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές, που δημιουργήθηκε για την 3η περίοδο. Στόχος ήταν η επίδειξη περιβαλλοντικά ασφαλούς δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα και καινοτόμων τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε εμπορική κλίμακα. Το

---

37 Συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων που κατανέμονται για τους σκοπούς της αλληλεγγύης και της ανάπτυξης.

38 Έσοδα που προήλθαν από τα κράτη μέλη, το Ηνωμένο Βασίλειο όσον αφορά τη Βόρεια Ιρλανδία, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία.

39 Η εναπομένουσα διαφορά αντιστοιχεί στα έσοδα που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο των Ταμείων Καινοτομίας και Εκσυγχρονισμού, καθώς και στα έσοδα που κατανεμήθηκαν στην Ισλανδία, στο Λιχτενστάιν και στη Νορβηγία.

40 Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Επιτάχυνση της μετάβασης στην κλιματική ουδετερότητα για την ασφάλεια και την ευημερία της Ευρώπης» [COM(2022) 514 final της 26.10.22].

πρόγραμμα συγκέντρωσε πόρους από τον πλειστηριασμό 300 εκατομμυρίων δικαιωμάτων από το αποθεματικό για τους νεοεισερχόμενους. Διατέθηκε χρηματοδότηση σε έργα που επιλέχθηκαν στους δύο κύκλους προσκλήσεων υποβολής προτάσεων, οι οποίοι πραγματοποιήθηκαν τον Δεκέμβριο του 2012 και τον Ιούλιο του 2014. Τα έργα βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της υλοποίησης.

Συνολικά, 38 έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ένα έργο δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα σε 20 κράτη μέλη έλαβαν στήριξη από το πρόγραμμα NER 300, ύψους 2,1 δισ. EUR. Έως τις 30 Σεπτεμβρίου του 2022 τέθηκαν σε λειτουργία έντεκα έργα. Τρία έργα θεωρούνται ολοκληρωμένα: το έργο βιοενέργειας BEST στην Ιταλία, το έργο χερσαίας αιολικής ενέργειας Windpark Blaiken στη Σουηδία και το έργο βιοενέργειας Verbiostraw στη Γερμανία. Τα υπόλοιπα έργα εξακολουθούν να παρακολουθούνται στο πλαίσιο του προγράμματος: το έργο χερσαίας αιολικής ενέργειας Windpark Handalm στην Αυστρία, τα έργα υπεράκτιας αιολικής ενέργειας Veja Mate και Nordsee One στη Γερμανία, το έργο ευφυούς δικτύου Puglia Active Network στην Ιταλία, τα έργα πλωτής υπεράκτιας αιολικής ενέργειας Vertimed στη Γαλλία και Windfloat στην Πορτογαλία, το έργο Minos για την παραγωγή ηλιακής ενέργειας με συγκεντρωτικά κάτοπτρα στην Ελλάδα και το έργο βιοενέργειας TORR στην Εσθονία.

Λόγω δυσκολιών στην εξασφάλιση συγχρηματοδότησης (από τον ιδιωτικό ή τον δημόσιο τομέα), καθώς και δυσχερών οικονομικών και πολιτικών συνθηκών, 28 έργα δεν μπόρεσαν να συγκεντρώσουν επαρκή πρόσθετη χρηματοδότηση και χρειάστηκε να αποσυρθούν από το πρόγραμμα. Ως εκ τούτου, κατέστησαν διαθέσιμα πάνω από 1,6 δισ. EUR.

Τα κονδύλια του προγράμματος NER 300 που δεν δαπανήθηκαν ανακατανέμονται. Τα κονδύλια που δεν δαπανήθηκαν κατά τον πρώτο γύρο προσκλήσεων υποβολής προτάσεων (επί του παρόντος 724,8 εκατ. EUR) επανεπενδύονται στο πλαίσιο υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων που διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων[41]. Στο πλαίσιο των έργων ενεργειακής απόδοσης InnovFin (InnovFin EDP), τα έργα πρέπει να εγκριθούν έως το τέλος του 2022. Στο πλαίσιο τόσο της χρηματοδοτικής συμβουλευτικής στήριξης για την ενεργειακή απόδοση InnovFin όσο και του χρεωστικού μέσου του μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη» (CEF DI), τα έργα πρέπει να εγκριθούν έως το τέλος του 2023.

Ο πίνακας 2.4 του προσαρτήματος 2 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής παρέχει περαιτέρω λεπτομέρειες σχετικά με τα έργα που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο του InnovFin EDP και του CEF DI από τον Ιούνιο του 2020.

Ο μηχανισμός συνδυασμού μέσων που έχει τεθεί σε εφαρμογή αποδεικνύεται ήδη αποτελεσματικός. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο της χρηματοδοτικής συμβουλευτικής στήριξης για την ενεργειακή απόδοση InnovFin, έχουν ήδη ολοκληρωθεί δέκα έργα ενώ άλλα βρίσκονται σε φάση υλοποίησης. Πρόκειται κυρίως για έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ωκεάνια ενέργεια, ηλιακή ενέργεια με συγκεντρωτικά κάτοπτρα και υδρογόνο), καθώς και για έργα δέσμευσης και χρήσης/αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα.

[41] Απόφαση (ΕΕ) 2017/2172 της Επιτροπής, της 20ής Νοεμβρίου 2017, για την τροποποίηση της απόφασης 2010/670/ΕΕ όσον αφορά τη διάθεση των μη εκταμιευμένων εσόδων από τον πρώτο κύκλο προσκλήσεων υποβολής προτάσεων (ΕΕ L 306 της 22.11.2017, σ. 24).

Τα υπόλοιπα κονδύλια από το πρόγραμμα NER 300 που δεν δαπανήθηκαν διοχετεύονται στο Ταμείο Καινοτομίας. Σε αυτά περιλαμβάνονται κονδύλια που δεν δαπανήθηκαν από τον δεύτερο γύρο προσκλήσεων υποβολής προτάσεων και κονδύλια που επιστράφηκαν από τα κράτη μέλη λόγω αποτυχίας έργων. Μέχρι στιγμής, 770,2 εκατ. EUR έχουν μεταφερθεί στο Ταμείο Καινοτομίας.

3.4.2. Ταμείο Καινοτομίας

Το Ταμείο Καινοτομίας στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ αποσκοπεί στη χρηματοδότηση της εμπορικής επίδειξης καινοτόμων τεχνολογιών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και βιομηχανικών λύσεων για την απαλλαγή των ενεργοβόρων βιομηχανιών της Ευρώπης από τις ανθρακούχες εκπομπές, καθώς και της ανάπτυξης της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, της αποθήκευσης ενέργειας και της δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα. Για την περίοδο 2020-2030 το ταμείο εκτιμάται ότι θα συγκεντρώσει περίπου 33,8 δισ. EUR[42] από τον πλειστηριασμό 450 εκατομμυρίων δικαιωμάτων. Αυτό το καθιστά ένα από τα μεγαλύτερα προγράμματα χρηματοδότησης επιχορηγήσεων στον κόσμο, χρηματοδοτούμενο κατά 100 % από το ΣΕΔΕ της ΕΕ.

Από το 2020 η Επιτροπή, από κοινού με τον Ευρωπαϊκό Εκτελεστικό Οργανισμό για το Κλίμα, τις Υποδομές και το Περιβάλλον (CINEA), έχει προκηρύξει τέσσερις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο του Ταμείου Καινοτομίας. Δύο από αυτές τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων ολοκληρώθηκαν το 2021.

Στο πλαίσιο της πρώτης πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για έργα μεγάλης κλίμακας[43], χορηγήθηκαν επιχορηγήσεις σε επτά προτάσεις σε έξι κράτη μέλη[44]. Συνολικά, χορηγήθηκαν 1 145 εκατ. EUR για τη στήριξη έργων σε διάφορους τομείς του ΣΕΔΕ, και συγκεκριμένα στους τομείς των χημικών προϊόντων, του χάλυβα, του τσιμέντου, των διυλιστηρίων, της ηλεκτρικής ενέργειας και της θερμότητας. Στο πλαίσιο της πρώτης πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για έργα μικρής κλίμακας[45], 30 έργα έλαβαν επιχορηγήσεις συνολικού ύψους 109 εκατ. EUR. Θα συμβάλουν στη δράση για την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές σε 11 κράτη μέλη[46], καθώς και στην Ισλανδία και τη Νορβηγία. Συνολικά, τα έργα αποσκοπούν στη μείωση των εκπομπών κατά 77,4 εκατ. τόνους CO_2eq κατά τα πρώτα δέκα έτη λειτουργίας τους. Οι μειώσεις αυτές αναμένεται να αρχίσουν να πραγματοποιούνται ήδη από το 2023 με την έναρξη λειτουργίας των πρώτων έργων.

Τον Ιούλιο του 2022 προεπιλέχθηκαν 17 έργα για την κατάρτιση συμφωνιών επιχορήγησης στο πλαίσιο της δεύτερης πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για έργα μεγάλης κλίμακας. Θα διατεθεί χρηματοδότηση συνολικού ύψους 1,8 δισ. EUR για την καινοτομία στους τομείς του τσιμέντου, του υδρογόνου, των χημικών προϊόντων, της μεταποίησης και σε άλλους τομείς, η

---

42 Ο συνολικός προϋπολογισμός εκτιμάται με βάση την τιμή των ανθρακούχων εκπομπών 75 EUR/τόνο.

43 Επισκόπηση της πρώτης πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για έργα μεγάλης κλίμακας & επόμενα βήματα, ΓΔ Δράσης για το Κλίμα, 30.6.2022.

44 Τα έργα υλοποιούνται στο Βέλγιο, στην Ισπανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, τη Φινλανδία και τη Σουηδία.

45 Επισκόπηση της πρώτης πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για έργα μικρής κλίμακας, ΓΔ Δράσης για το Κλίμα, 30.6.2022.

46 Τα έργα θα συμβάλουν στις προσπάθειες απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές της Γερμανίας, της Ιρλανδίας, της Ισπανίας, της Γαλλίας, της Κροατίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών, της Αυστρίας, της Πολωνίας, της Πορτογαλίας και της Σουηδίας.

οποία θα προωθήσει τη δράση για την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές σε εννέα χώρες του ΣΕΔΕ[47]. Στις 31 Αυγούστου 2022 ολοκληρώθηκε η δεύτερη πρόσκληση υποβολής προτάσεων για έργα μικρής κλίμακας, με 66 προτάσεις να έχουν ληφθεί και την αξιολόγηση να βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη.

Παράλληλα, έχουν επιλεχθεί 25 ανεπιτυχή έργα από τις δύο πρώτες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων (έργα τόσο μεγάλης όσο και μικρής κλίμακας) για την παροχή συνδρομής για την ανάπτυξη έργων στο πλαίσιο του Ταμείου Καινοτομίας. Η στήριξη αυτή ανέρχεται σε 6,1 εκατ. EUR και παρέχεται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Στις 3 Νοεμβρίου 2022 προκηρύχθηκε η τρίτη πρόσκληση υποβολής προτάσεων για έργα μεγάλης κλίμακας[48], με πρωτοφανή προϋπολογισμό ύψους 3 δισ. EUR. Θα επικεντρωθεί ειδικά σε τομείς έργων που συνδέονται με το σχέδιο REPowerEU της ΕΕ[49] —υδρογόνο και εξηλεκτρισμός, κατασκευή καθαρής τεχνολογίας και πιλοτικά έργα μεσαίου μεγέθους.

Η Επιτροπή υποβάλλει χωριστά λεπτομερέστερες εκθέσεις σχετικά με την υλοποίηση του Ταμείου Καινοτομίας. Η πρώτη έκθεση προόδου[50] εγκρίθηκε στις 26 Αυγούστου 2022.

3.4.3. Ταμείο Εκσυγχρονισμού

Το Ταμείο Εκσυγχρονισμού στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ είναι ένας από τους μηχανισμούς αλληλεγγύης του συστήματος —στηρίζει επενδύσεις για την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές σε δέκα κράτη μέλη χαμηλού εισοδήματος[51]. Κατά την περίοδο 2021-2030 αναμένεται να συγκεντρώσει περίπου 48,2 δισ. EUR[52] από τον πλειστηριασμό περισσότερων από 643 εκατομμυρίων δικαιωμάτων[53]. Τουλάχιστον το 70 % των πόρων αυτών θα πρέπει να στηρίζουν επενδύσεις προτεραιότητας που βοηθούν τα δικαιούχα κράτη μέλη να προωθήσουν τη μετάβασή τους στην κλιματική ουδετερότητα.

Το ταμείο τέθηκε σε λειτουργία τον Ιανουάριο του 2021 και έκτοτε τα περισσότερα δικαιούχα κράτη μέλη έχουν αρχίσει να το υλοποιούν σε εγχώριο επίπεδο. Συνολικό πόσο ύψους 3,3 δισ. EUR από το ταμείο έχει διατεθεί στην Τσεχία, την Εσθονία, την Κροατία, τη

---

47 Τα έργα θα συμβάλουν στις προσπάθειες απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές επτά κρατών μελών (Βουλγαρία, Γερμανία, Γαλλία, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Φινλανδία και Σουηδία), καθώς και της Ισλανδίας και της Νορβηγίας.

48 Τρίτη πρόσκληση υποβολής προτάσεων για έργα μεγάλης κλίμακας, ΓΔ Δράσης για το Κλίμα, 3.11.2022.

49 Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Σχέδιο REPowerEU» [COM(2022) 230 final της 18.5.2022].

50 Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την υλοποίηση του Ταμείου Καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένης της επανεξέτασης που αναφέρεται στο άρθρο 24 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1031/2010 [COM(2022) 416 final της 26.8.2022].

51 Τα δικαιούχα κράτη μέλη είναι η Βουλγαρία, η Τσεχία, η Εσθονία, η Κροατία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Ρουμανία και η Σλοβακία.

52 Ο συνολικός προϋπολογισμός εκτιμάται με βάση την τιμή των ανθρακούχων εκπομπών 75 EUR/τόνο.

53 Ο αριθμός αυτός περιλαμβάνει δικαιώματα που μεταφέρονται στο Ταμείο Εκσυγχρονισμού από τα κράτη μέλη από τις αντίστοιχες ομάδες τους σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 2β και το άρθρο 10γ της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ —τους άλλους μηχανισμούς αλληλεγγύης του ΣΕΔΕ της ΕΕ. Η αρχική ποσότητα του Ταμείου Εκσυγχρονισμού ανέρχεται σε σχεδόν 276 εκατομμύρια δικαιώματα.

Λιθουανία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία. Οι πόροι αυτοί καλύπτουν 71 επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων βελτιώσεων της ενεργειακής απόδοσης σε διάφορους τομείς (Λιθουανία, Πολωνία), φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων (Τσεχία, Ρουμανία), αποθήκευσης ενέργειας (Ουγγαρία) και εκσυγχρονισμού των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας (Σλοβακία).

Η πρώτη σειρά εκθέσεων σχετικά με την υλοποίηση του Ταμείου Εκσυγχρονισμού είναι ήδη διαθέσιμη. Στη σειρά αυτήν περιλαμβάνονται η ετήσια έκθεση της επιτροπής επενδύσεων[54] και οι εθνικές εκθέσεις των κρατών μελών[55].

3.4.4. Αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους ανθρακούχων εκπομπών

Τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν κρατικές ενισχύσεις για την αντιστάθμιση του κόστους ανθρακούχων εκπομπών ορισμένων ενεργοβόρων βιομηχανιών το οποίο προκύπτει από τις έμμεσες εκπομπές, και ιδιαίτερα από τις υψηλές τιμές ηλεκτρικής ενέργειας που οφείλονται στη μετακύλιση του κόστους αγοράς δικαιωμάτων εκπομπής από τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας στους καταναλωτές. Για να εναρμονιστεί η εφαρμογή της αντιστάθμισης του έμμεσου κόστους ανθρακούχων εκπομπών μεταξύ των κρατών μελών και να ελαχιστοποιηθούν οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά, η Επιτροπή εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές εφαρμόστηκαν πρώτα στο έμμεσο κόστος που προέκυψε από το 2013 έως το 2020[56]. Οι κατευθυντήριες γραμμές αναθεωρήθηκαν το 2020 για να καλύψουν την περίοδο 2021-2030[57].

Το 2021 τα κράτη μέλη κατέβαλαν αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους που προέκυψε για τις εγκαταστάσεις το 2020. Το εν λόγω κόστος εμπίπτει ακόμη στις προηγούμενες κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις. Τα στοιχεία σχετικά με την αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους που προέκυψε το 2021 δεν είναι ακόμη διαθέσιμα. Τα περισσότερα κράτη μέλη που επέλεξαν να αρχίσουν ή να συνεχίσουν να αντισταθμίζουν το έμμεσο κόστος μετά το 2021 έχουν ήδη κοινοποιήσει τα καθεστώτα τους στην Επιτροπή και έχουν λάβει έγκριση κρατικής ενίσχυσης σύμφωνα με τις αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές. Η έκθεση του επόμενου έτους θα είναι η πρώτη που τεκμηριώνει την αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους που καταβάλλεται σύμφωνα με τις νέες κατευθυντήριες γραμμές.

Καθώς η τιμή των ανθρακούχων εκπομπών αυξήθηκε, το ίδιο συνέβη και με το έμμεσο κόστος. Συνεπώς, περισσότερα κράτη μέλη επέλεξαν να αντισταθμίσουν το έμμεσο κόστος. Το 2021 η Τσεχία και η Ιταλία κατέβαλαν αντιστάθμιση για πρώτη φορά, αυξάνοντας τον συνολικό αριθμό των κρατών μελών που διαθέτουν καθεστώτα αντιστάθμισης σε 14.

---

54 Ταμείο Εκσυγχρονισμού — Ετήσια έκθεση της επιτροπής επενδύσεων για το 2021, ΓΔ Δράσης για το Κλίμα, 15.3.2022.

55 Ταμείο Εκσυγχρονισμού — Ετήσιες εκθέσεις των δικαιούχων κρατών μελών για το 2021, ΓΔ Δράσης για το Κλίμα, 30.6.2022.

56 Κατευθυντήριες γραμμές για ορισμένα μέτρα κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου μετά το 2012 (ΕΕ C 158 της 5.6.2012, σ. 4).

57 Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με ορισμένα μέτρα κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου μετά το 2021 (ΕΕ C 317 της 25.9.2020, σ. 5).

Εντός τριών μηνών από το τέλος κάθε έτους, τα κράτη μέλη που έχουν θεσπίσει καθεστώς αντιστάθμισης του έμμεσου κόστους υποχρεούνται να δημοσιεύουν τη συνολική αντιστάθμιση που καταβλήθηκε, συμπεριλαμβανομένης κατανομής ανά δικαιούχο τομέα και υποτομέα. Στον πίνακα 4 παρουσιάζεται μια σύνοψη των δεδομένων που δημοσιεύτηκαν από τα κράτη μέλη σχετικά με τις αντισταθμίσεις που καταβλήθηκαν το 2021 (για έμμεσο κόστος που προέκυψε το 2020). Τα ποσά αντιστάθμισης συγκρίνονται επίσης με τα έσοδα από πλειστηριασμούς του 2020[58].

Πίνακας 4. Αντισταθμίσεις που καταβλήθηκαν το 2021 για έμμεσο κόστος που προέκυψε το 2020.

Κράτος μέλος	**Αντισταθμίσεις που καταβλήθηκαν για έμμεσο κόστος που προέκυψε το 2020 [σε εκατ. EUR]**	**Αριθμός δικαιούχων**	**Έσοδα από πλειστηριασμούς το 2020 [σε εκατ. EUR]**	**Ποσοστό εσόδων από πλειστηριασμούς που δαπανήθηκε για αντιστάθμιση έμμεσου κόστους**
BE (FL)	137,1	108	353,0	44,5 %
BE (WL)	20,0	34		
CZ	41,5	30	718,1	5,8 %
DE	833,0	893	2 641,8	31,5 %
EL	68,3	50	501,2	13,6 %
ES	179,0	210	1 222,3	14,6 %
FI	106,3	59	218,2	48,7 %
FR	391,0	325	714,7	54,7 %
IT	90,0	187	1 274,6	7,1 %
LT	1,0	1	86,3	1,2 %
LU	15,9	3	16,8	94,9 %
NL	172,2	92	437,3	39,4 %
PL	183,3	70	3 155,4	5,8 %
RO	131,8	43	801,3	16,4 %
SK	11,0	10	241,9	4,6 %

Οι συνολικές αντισταθμίσεις του έμμεσου κόστους που καταβλήθηκαν από τα 14 κράτη μέλη το 2021 ανέρχονταν σε περίπου 2,38 δισ. EUR. Το ποσό αυτό υπερβαίνει κατά σχεδόν 1 δισ. EUR το ποσό του 2020[59]. Αυτό οφείλεται κυρίως στην αύξηση της τιμής των ανθρακούχων εκπομπών που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό των αντισταθμίσεων. Η τιμή των ανθρακούχων εκπομπών που χρησιμοποιήθηκε για το 2021 ήταν 25,20 EUR, έναντι της τιμής των 16,15 EUR που χρησιμοποιήθηκε για το 2019. Τα περισσότερα καθεστώτα δεν διαθέτουν σταθερό προϋπολογισμό, αλλά χορηγούν αντιστάθμιση μέχρι το μέγιστο όριο που υπαγορεύεται από το έμμεσο κόστος ανθρακούχων εκπομπών που προκύπτει και τα όρια που καθορίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις. Γενικώς, τα κράτη

58 Εξαιρουμένων των εσόδων από τον πλειστηριασμό των δικαιωμάτων για τις αεροπορικές μεταφορές.

59 Το 2020 τα κράτη μέλη κατέβαλαν αντιστάθμιση για το έμμεσο κόστος που προέκυψε το 2019.

μέλη που δεν διαθέτουν σταθερό ανώτατο όριο για τις εκταμιεύσεις, όπως η Λιθουανία ή η Σλοβακία, καταβάλλουν μικρότερη αντιστάθμιση.

Η αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους αυξήθηκε επίσης σε σχετικούς όρους. Η συνολική αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους που προέκυψε το 2020 αντιπροσώπευε το 19,2 % των εσόδων από πλειστηριασμούς του 2020 που εισπράχθηκαν από τα 14 κράτη μέλη. Το 2021 δαπάνησαν κατά μέσο όρο το 27,3 % των εσόδων τους από πλειστηριασμούς για την αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους των ανθρακούχων εκπομπών.

Τα κράτη μέλη που δαπανούν πάνω από το 25 % των εσόδων τους από πλειστηριασμούς για την αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους σε οποιοδήποτε έτος υποχρεούνται επίσης να δημοσιεύουν έκθεση στην οποία να εξηγούν τους λόγους για τους οποίους υπερέβησαν το εν λόγω κατώτατο όριο. Το 2021 έξι κράτη μέλη δαπάνησαν πάνω από το 25 % των εσόδων τους από πλειστηριασμούς για την αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους: Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες και Φινλανδία. Αυτό οφειλόταν κυρίως στο ότι η αύξηση της τιμής των ανθρακούχων εκπομπών (και, κατ' επέκταση, το έμμεσο κόστος που προέκυψε) ήταν σχετικά υψηλότερη από την αύξηση των εσόδων από πλειστηριασμούς, με το αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς να εξακολουθεί να μειώνει τις ποσότητες των πλειστηριασμών. Το μερίδιο των εκπομπών από ενεργοβόρες βιομηχανίες σε ορισμένα από τα 14 κράτη μέλη αυξήθηκε επίσης σε σύγκριση με τις ιστορικές εκπομπές τους που αποτελούν τη βάση για τον υπολογισμό των οικείων μεριδίων πλειστηριασμών.

3.5. Μειώσεις εκπομπών στο ΣΕΔΕ της ΕΕ

Το 2021 οι εκπομπές από σταθερές εγκαταστάσεις ανήλθαν σε 1 335 εκατ. τόνους CO_2eq. Ο αριθμός αυτός ήταν κατά 6,6 % υψηλότερος απ' ό,τι το 2020, αλλά εξακολουθεί να είναι κατά 5,6 % χαμηλότερος απ' ό,τι το 2019[60].

Μέχρι σήμερα, οι μειώσεις των εκπομπών από σταθερές εγκαταστάσεις οφείλονται κυρίως στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας (παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας, συμπεριλαμβανομένου μέρους της βιομηχανικής θερμότητας). Το 2021, ωστόσο, ο τομέας της ηλεκτρικής ενέργειας σημείωσε αύξηση των εκπομπών κατά 8,4 %. Αυτό οφειλόταν κυρίως στην υψηλότερη ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας στο πλαίσιο της οικονομικής ανάκαμψης μετά την πανδημία COVID-19 και στην αυξημένη χρήση γαιάνθρακα που προκλήθηκε από την αύξηση των τιμών των ορυκτών καυσίμων. Ωστόσο, οι συνολικές εκπομπές του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας το 2021 εξακολουθούσαν να είναι κατά 8,1 % χαμηλότερες από τα επίπεδα του 2019, για πολύ παρόμοιο επίπεδο ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας κατά τα δύο αυτά έτη.

Οι εκπομπές από βιομηχανικές εγκαταστάσεις αυξήθηκαν και αυτές το 2021 κατά 4,6 % σε σύγκριση με το 2020. Μεγάλες αυξήσεις παρατηρήθηκαν στους περισσότερους τομείς, μεταξύ των οποίων οι τομείς του σιδήρου, του χάλυβα και των χημικών προϊόντων. Αυτό προκλήθηκε από την οικονομική ανάκαμψη μετά την πανδημία, η οποία χαρακτηρίστηκε από αύξηση του ΑΕΠ της ΕΕ-27 κατά 5,3 % μεταξύ 2020 και 2021. Ωστόσο, οι βιομηχανικές

[60] Και στις δύο περιπτώσεις, η σύγκριση πραγματοποιήθηκε με τις προσαρμοσμένες εξακριβωμένες εκπομπές του 2020 και του 2019, εξαιρουμένου του Ηνωμένου Βασιλείου, με εξαίρεση τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια Ιρλανδία.

εκπομπές το 2021 ήταν κατά 2,6 % χαμηλότερες απ' ό,τι το 2019, παρότι τα συνολικά επίπεδα βιομηχανικής παραγωγής ήταν πολύ παρόμοια και τα δύο έτη[61].

Στον πίνακα 5 καταγράφεται η τάση των εκπομπών του ΣΕΔΕ από σταθερές εγκαταστάσεις από το 2013.

Πίνακας 5. Εξακριβωμένες εκπομπές από σταθερές εγκαταστάσεις.

Έτος	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021[62]
Εξακριβωμένες εκπομπές από σταθερές εγκαταστάσεις	1 908	1 814	1 803	1 751	1 755	1 683	1 530	1 356	1 335
Ετήσια μεταβολή	—	–4,9 %	–0,6 %	–2,9 %	0,2 %	–4,1 %	–9,1 %	–11,4 %	6,6 %
Εξακριβωμένες εκπομπές από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας	1 191	1 100	1 091	1 046	1 036	964	822	696	707
Ετήσια μεταβολή	—	–7,7 %	–0,8 %	–4,1 %	–1,0 %	–7,0 %	–14,7 %	–15,3 %	8,4 %
Εξακριβωμένες εκπομπές από τη βιομηχανική παραγωγή	717	714	712	705	719	719	708	659	631
Ετήσια μεταβολή	—	–0,4 %	–0,3 %	–1,0 %	2,0 %	0,1 %	–1,6 %	–6,9 %	4,6 %

Στο διάγραμμα 3 παρουσιάζεται η τάση μεταβολής των εκπομπών του ΣΕΔΕ ανά τύπο καυσίμου το 2021 σε σύγκριση με την 3η περίοδο του ΣΕΔΕ της ΕΕ.

Στις κύριες πηγές ενέργειας στο ΣΕΔΕ της ΕΕ το 2021 περιλαμβανόταν ο λιθάνθρακας, ο λιγνίτης (και ο υποασφαλτούχος γαιάνθρακας) και το φυσικό αέριο. Κατά τα προηγούμενα έτη, το μερίδιο του φυσικού αερίου αυξήθηκε σταδιακά, αντικαθιστώντας τον λιθάνθρακα και, σε μικρότερο βαθμό, τον λιγνίτη. Το 2021, ωστόσο, το μερίδιο των εκπομπών από λιθάνθρακα αυξήθηκε κατά 3,4 % σε σύγκριση με το 2020. Παράλληλα, τα μερίδια τόσο του λιγνίτη όσο και του φυσικού αερίου μειώθηκαν. Αυτό συνδεόταν με την αύξηση των τιμών των ορυκτών καυσίμων.

61 Στατιστικά στοιχεία βιομηχανικής παραγωγής, Eurostat, Αύγουστος 2022.

62 Από το 2021 το ΣΕΔΕ της ΕΕ δεν περιλαμβάνει πλέον εκπομπές από το Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ περιλαμβάνονται μόνο οι εκπομπές από παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια Ιρλανδία.

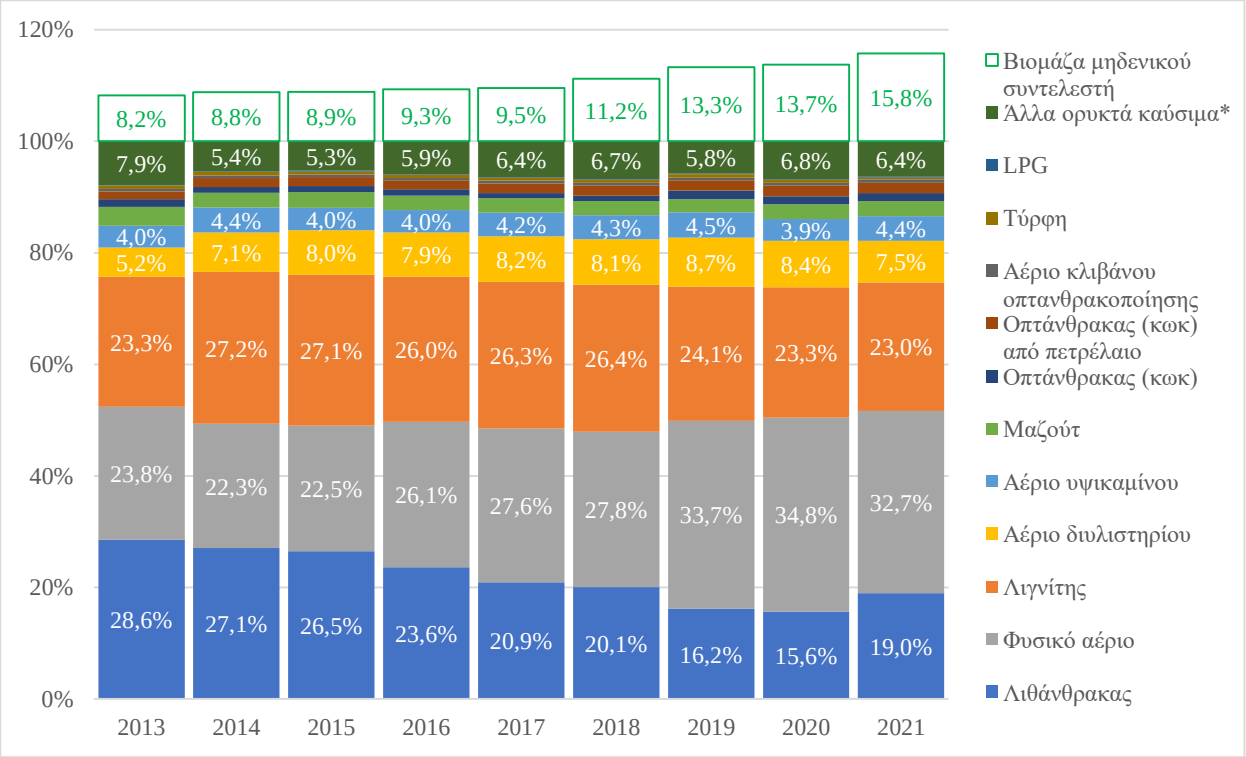

*Διάγραμμα 3. Εκπομπές ανά τύπο καυσίμου ως μερίδια των ετήσιων εκπομπών από ορυκτά καύσιμα. Τα ορυκτά καύσιμα φτάνουν αθροιστικά το 100 %, ενώ η βιομάζα έρχεται να προστεθεί σε αυτό το ποσοστό. Δεν εμφανίζονται ετικέτες εάν το καύσιμο δεν υπερβαίνει ποτέ το 3 % του συνόλου, * = δεν καλύπτονται από τα άλλα προσδιορισθέντα καύσιμα.*

Συνολικά, αναφέρθηκε ότι 2 153 εγκαταστάσεις έχουν χρησιμοποιήσει βιομάζα το 2021. Το ποσοστό αυτό αντιπροσωπεύει το 24,6 % του συνόλου των εγκαταστάσεων που υπέβαλαν στοιχεία στο ΣΕΔΕ της ΕΕ, έναντι 22,5 % το 2020. Οι εκπομπές διαφέρουν ανά τύπο καυσίμου, ωστόσο οι εκπομπές για τις οποίες έπρεπε να παραδοθούν δικαιώματα θα ήταν κατά 15,8 % υψηλότερες εάν οι εκπομπές από βιομάζα μηδενικού συντελεστή υπολογίζονταν ως εκπομπές ορυκτής προέλευσης.

Από την 1η Ιανουαρίου 2023[63] τα νέα κριτήρια αειφορίας και μείωσης των εκπομπών βάσει της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας[64] εφαρμόζονται στις εκπομπές από βιομάζα μηδενικού συντελεστή στο ΣΕΔΕ της ΕΕ. Περιλαμβάνουν αυστηρότερα κριτήρια όσον αφορά τα βιοκαύσιμα και τα βιορευστά και νέα κριτήρια όσον αφορά τη στερεή και αέρια βιομάζα.

Τα καύσιμα βιομάζας που πληρούν τα ισχύοντα κριτήρια αειφορίας ή δεν καλύπτονται από τα εν λόγω κριτήρια μπορούν να θεωρούνται μηδενικού συντελεστή. Αυτό σημαίνει ότι οι αντίστοιχες εκπομπές CO_2 δεν υπολογίζονται ως CO_2 ορυκτής προέλευσης. Οι φορείς εκμετάλλευσης δεν χρειάζεται να παραδίδουν δικαιώματα του ΣΕΔΕ για τις εν λόγω

63 Άρθρο 38 παράγραφος 6 του κανονισμού για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων. Όπως παραπάνω, ο κανονισμός (ΕΕ) 2018/2066 όπως τροποποιήθηκε το 2020 με τον κανονισμό (ΕΕ) 2020/2085 και το 2022 με τον κανονισμό (ΕΕ) 2022/388. Βλ. ενοποιημένη έκδοση.

64 Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (αναδιατύπωση) (ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 82).

εκπομπές μηδενικού συντελεστή. Για τον λόγο αυτόν, στο διάγραμμα 3, οι εκπομπές βιομάζας μηδενικού συντελεστή εμφανίζονται πάνω από τις εκπομπές από ορυκτά καύσιμα.

Στο διάγραμμα 4 παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο κατανέμονται οι εκπομπές μηδενικού συντελεστή από βιομάζα μεταξύ των εγκαταστάσεων κατηγορίας Α, Β και Γ στο ΣΕΔΕ της ΕΕ. Από την κατανομή εξαιρείται το στάδιο απορρόφησης και η καθαρή τιμή των εκπομπών. Οι εκπομπές μηδενικού συντελεστή από βιομάζα αυξήθηκαν σαφώς, από 142 εκατομμύρια τόνους το 2020 σε 172 εκατομμύρια τόνους το 2021.

Οι εκπομπές από βιομάζα μη μηδενικού συντελεστή παρέμειναν σε πολύ χαμηλά επίπεδα, περίπου 1,5 εκατ. τόνους CO_2eq, αντιπροσωπεύοντας λίγο περισσότερο από το 0,1 % των συνολικών εκπομπών του ΣΕΔΕ από σταθερές εγκαταστάσεις. Παρότι το μερίδιο αυτό είναι σχεδόν το ίδιο με εκείνο του 2020, αναμένεται να αυξηθεί λόγω των αυστηρότερων απαιτήσεων για τη βιομάζα μηδενικού συντελεστή, ιδίως μετά το 2023. Έως την 1η Ιανουαρίου 2023 οι εθνικές αρχές μπορούν να επιτρέπουν σε εγκαταστάσεις να εφαρμόζουν μηδενικό συντελεστή στις εκπομπές από βιομάζα χωρίς να αποδεικνύουν τη συμμόρφωση με τα κριτήρια αειφορίας και μείωσης των εκπομπών της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ΙΙ.

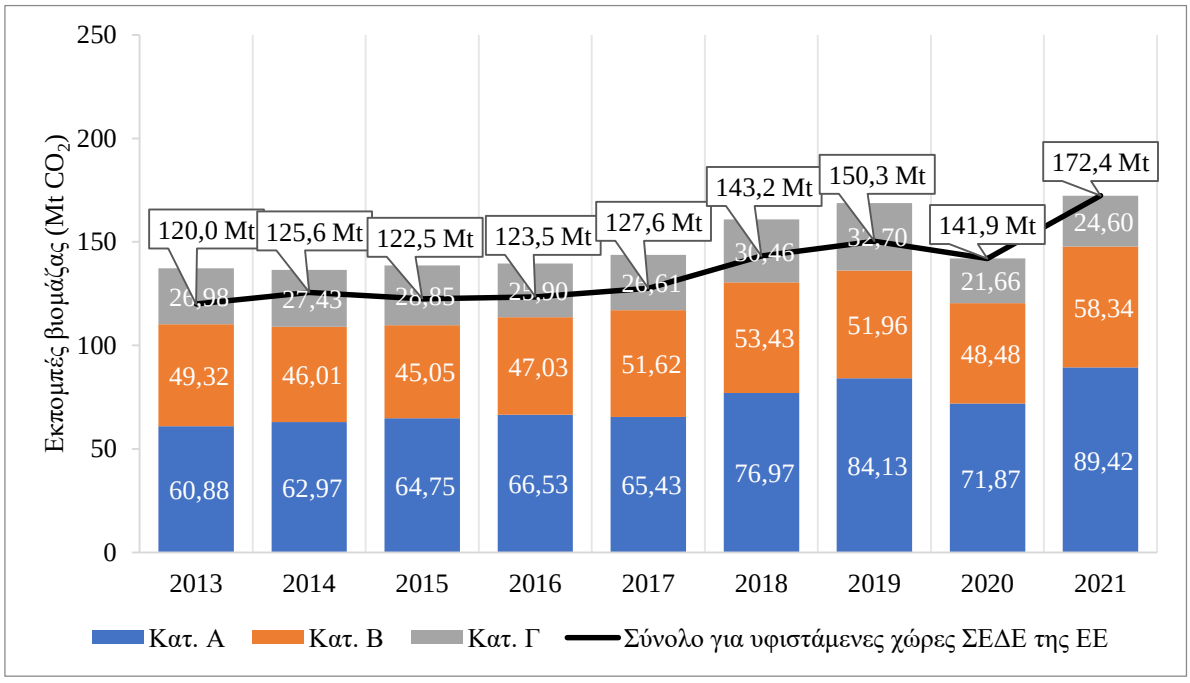

Διάγραμμα 4. Εκπομπές που προέρχονται από βιομάζα μηδενικού συντελεστή το 2021 σε σύγκριση με την 3η περίοδο (2013-2020). Οι εκπομπές παρουσιάζονται σε εκατομμύρια τόνους CO_2eq.

3.6. Εξισορρόπηση προσφοράς και ζήτησης

Κατά την έναρξη της 3ης περιόδου το 2013, το ΣΕΔΕ της ΕΕ χαρακτηριζόταν από υψηλή διαρθρωτική ανισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης δικαιωμάτων. Η αγορά ανθρακούχων εκπομπών είχε πλεόνασμα ύψους 2,1 δισεκατομμυρίων δικαιωμάτων. Η Επιτροπή έχει λάβει τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα μέτρα για την αποκατάσταση αυτής της ανισορροπίας. Ως βραχυπρόθεσμο μέτρο, η Επιτροπή ανέβαλε τον πλειστηριασμό 900 εκατομμυρίων δικαιωμάτων από την περίοδο 2014-2016 στην περίοδο 2019-2020. Ως μακροπρόθεσμη λύση, δημιούργησε το αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς (ΑΣΑ) το 2015.

Το ΑΣΑ προσαρμόζει τις ποσότητες των πλειστηριασμών σύμφωνα με προκαθορισμένα όρια του συνολικού αριθμού δικαιωμάτων σε κυκλοφορία (ΣΑΔΚ). Αυτό ενισχύει την ισορροπία και την ανθεκτικότητα στην αγορά ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ. Το ΑΣΑ άρχισε να λειτουργεί το 2019, αποσύροντας δικαιώματα από την κυκλοφορία μέσω της μείωσης των ποσοτήτων των πλειστηριασμών των κρατών μελών κάθε έτος έκτοτε. Τα 900 εκατομμύρια δικαιώματα για τα οποία είχε αρχικά αναβληθεί ο πλειστηριασμός εγγράφηκαν επίσης στο αποθεματικό.

Το 2021 οι εκπομπές αυξήθηκαν σε σύγκριση με το 2020, αλλά παρέμειναν κάτω από το προ της πανδημίας επίπεδο του 2019. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία πλεονάσματος ύψους 1 449 εκατομμυρίων δικαιωμάτων —μικρότερο απ' ό,τι το 2020, αλλά ελαφρώς μεγαλύτερο απ' ό,τι το 2019. Στο διάγραμμα 1 φαίνεται το πλεόνασμα δικαιωμάτων στο ΣΕΔΕ της ΕΕ από το 2013.

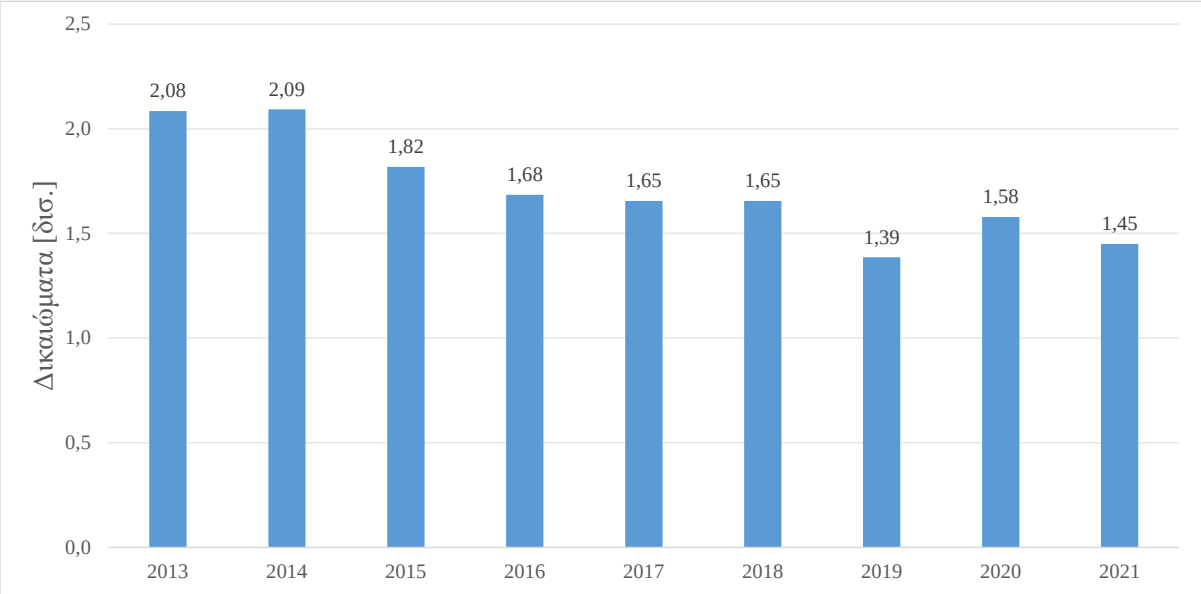

Διάγραμμα 5. Πλεόνασμα δικαιωμάτων στο ΣΕΔΕ της ΕΕ (2013-2021).

Από τα μέσα Μαΐου του 2017 η Επιτροπή δημοσιεύει τακτικά τον ΣΑΔΚ για το προηγούμενο έτος. Τον Μάιο του 2022 η Επιτροπή δημοσίευσε την έκτη έκδοση του ΣΑΔΚ[65], ο οποίος ανήλθε συνολικά σε 1 449 214 182 δικαιώματα. Και πάλι, λόγω του πλεονάσματος που υπερέβαινε το προκαθορισμένο όριο, εγγράφηκαν δικαιώματα στο ΑΣΑ, με αποτέλεσμα τη μείωση των ποσοτήτων των πλειστηριασμών για το 2022 και το 2023.

Με τον τρόπο αυτόν, το ΑΣΑ μείωσε τις ποσότητες των πλειστηριασμών κατά σχεδόν 350 εκατομμύρια δικαιώματα από τον Σεπτέμβριο του 2022 έως τον Αύγουστο του 2023. Στον πίνακα 3.1 του προσαρτήματος 3 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση περιγράφονται οι συνεισφορές στο ΑΣΑ ανά χώρα του ΣΕΔΕ το 2022.

[65] Διορθωτικό στην ανακοίνωση της Επιτροπής — Δημοσίευση του συνολικού αριθμού δικαιωμάτων σε κυκλοφορία το 2021 για τους σκοπούς του αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών της ΕΕ που θεσπίστηκε με την οδηγία 2003/87/ΕΚ και του αριθμού των δικαιωμάτων που δεν κατανεμήθηκαν κατά την περίοδο 2013-2020 (ΕΕ C 272 της 15.7.2022, σ. 25).

Το 2021 η Επιτροπή προέβη στην πρώτη επανεξέταση του ΑΣΑ, στο πλαίσιο της ευρύτερης πρωτοβουλίας για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας[66]. Από την επανεξέταση προέκυψε ότι το ΑΣΑ έχει λειτουργήσει ικανοποιητικά, εκπληρώνοντας τον σκοπό του. Έχει συμβάλει στη μείωση του πλεονάσματος και δίνει ένα ισχυρό μήνυμα για την τιμή των ανθρακούχων εκπομπών, ακόμα και κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Από το 2019 πάνω από 1,4 δισεκατομμύρια δικαιώματα έχουν εγγραφεί στο αποθεματικό. Κάθε έτος, το 24 % του πλεονάσματος δικαιωμάτων του προηγούμενου έτους εγγραφόταν στο αποθεματικό, μαζί με 887 εκατομμύρια δικαιώματα που δεν είχαν κατανεμηθεί κατά την περίοδο 2013-2020.

Στην πρώτη επανεξέταση, η Επιτροπή πρότεινε το ΑΣΑ να συνεχίσει να αντιμετωπίζει την ανισορροπία που δημιουργήθηκε στην αγορά ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ, καθώς και να ανταποκρίνεται σε τυχόν κλυδωνισμούς της ζήτησης (όπως εκείνοι που προκλήθηκαν από την πανδημία COVID-19). Για τον σκοπό αυτόν, η Επιτροπή πρότεινε τη διατήρηση του ποσοστού εισαγωγής στο 24 % και την προσαρμογή των παραμέτρων επιχειρησιακής λειτουργίας του αποθεματικού.

4. Αεροπορικές μεταφορές

Το ΣΕΔΕ της ΕΕ ρυθμίζει τις εκπομπές από τον κλάδο των αεροπορικών μεταφορών από το 2012. Από νομική άποψη, το σύστημα καλύπτει όλες τις εξερχόμενες πτήσεις και, εκτός εάν προβλέπεται εξαίρεση, όλες τις εισερχόμενες πτήσεις προς τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ). Ωστόσο, το 2013 η ΕΕ περιόρισε προσωρινά τις υποχρεώσεις στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ στις πτήσεις εντός του ΕΟΧ προκειμένου να στηρίξει την ανάπτυξη ενός παγκόσμιου αγορακεντρικού μέτρου για τη μείωση των εκπομπών των αεροπορικών μεταφορών από τον Διεθνή Οργανισμό Πολιτικής Αεροπορίας (ΔΟΠΑ)[67]. Στη συνέχεια, η απόφαση αυτή παρατάθηκε δύο φορές έως το 2023.

Από την 1η Ιανουαρίου 2020 το ΣΕΔΕ της ΕΕ καλύπτει επίσης τις εκπομπές από τις εξερχόμενες πτήσεις προς την Ελβετία[68]. Το ελβετικό ΣΕΔΕ εφαρμόζεται με τη σειρά του σε πτήσεις που αναχωρούν προς αερολιμένες του ΕΟΧ. Με τον τρόπο αυτόν διασφαλίζονται ισότιμοι όροι ανταγωνισμού και στις δύο κατευθύνσεις των δρομολογίων.

Την 1η Ιανουαρίου 2021 το ΣΕΔΕ της ΕΕ εξακολουθούσε να εφαρμόζεται στις εξερχόμενες πτήσεις προς το Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ το ΣΕΔΕ του Ηνωμένου Βασιλείου εφαρμόζεται στις πτήσεις που αναχωρούν προς αερολιμένες του ΕΟΧ. Με τον τρόπο αυτόν διατηρείται η κάλυψη της τιμολόγησης των ανθρακούχων εκπομπών από τις αεροπορικές μεταφορές παρά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ.

---

66 Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της απόφασης (ΕΕ) 2015/1814 όσον αφορά την ποσότητα των δικαιωμάτων που πρόκειται να τοποθετούνται στο αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Ένωσης έως το 2030 [COM(2021) 571 final της 14.7.2022].

67 Απόφαση αριθ. 377/2013/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Απριλίου 2013, για προσωρινή παρέκκλιση από την οδηγία 2003/87/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας (ΕΕ L 113 της 25.4.2013, σ. 1).

68 Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τη σύνδεση των συστημάτων τους εμπορίας εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (ΕΕ L 322 της 7.12.2017, σ. 3).

Το 2021 εκχωρήθηκαν 28,3 εκατομμύρια δικαιώματα για τις αεροπορικές μεταφορές σύμφωνα με το επικαιροποιημένο πεδίο εφαρμογής του ΣΕΔΕ της ΕΕ. Η δωρεάν κατανομή ανήλθε σε αριθμό λίγο μεγαλύτερο από 24 εκατομμύρια δικαιώματα εκπομπής. Επιπλέον, φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών που τελούν υπό τον έλεγχο εθνικών διαχειριστών στον ΕΟΧ έλαβαν δωρεάν περίπου 0,5 εκατομμύρια ελβετικά δικαιώματα εκπομπής στον κλάδο των αεροπορικών μεταφορών στο πλαίσιο του ελβετικού ΣΕΔΕ. Συγκριτικά, περίπου 3,8 εκατομμύρια δικαιώματα εκπομπής στον κλάδο των αεροπορικών μεταφορών εκπλειστηριάστηκαν το 2021. Από το 2021 το ανώτατο όριο για τον κλάδο των αεροπορικών μεταφορών αναμένεται να μειωθεί κατά 2,2 % ετησίως.

Οι εκπομπές από τις αεροπορικές μεταφορές είχαν φτάσει σε πρωτοφανή υψηλά επίπεδα το 2019, αλλά μειώθηκαν κατακόρυφα το 2020 λόγω της πανδημίας COVID-19 και των σχετικών ταξιδιωτικών περιορισμών. Το 2021 οι εκπομπές από φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών ανήλθαν σε 27,9 εκατομμύρια τόνους CO_2eq (συμπεριλαμβανομένων περίπου 0,3 εκατομμυρίων τόνων στο πλαίσιο του ελβετικού ΣΕΔΕ). Το ποσοστό αυτό είναι περίπου 30 % υψηλότερο απ' ό,τι 2020, αλλά είναι κατά 50 % χαμηλότερο απ' ό,τι πριν από την πανδημία το 2019. Είναι σημαντικό να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι η σύγκριση πραγματοποιείται με χρήση προσαρμοσμένων τιμών των εκπομπών του 2020 και του 2019, ώστε να ληφθεί υπόψη το τροποποιημένο πεδίο εφαρμογής του ΣΕΔΕ της ΕΕ από το 2021 όσον αφορά τον κλάδο των αεροπορικών μεταφορών[69]. Η προσαρμογή αυτή δεν περιλαμβάνει τις εισερχόμενες πτήσεις από το Ηνωμένο Βασίλειο.

Στον πίνακα 6 παρατίθενται οι ποσότητες δικαιωμάτων που κατανεμήθηκαν δωρεάν και τέθηκαν σε πλειστηριασμό στον κλάδο των αεροπορικών μεταφορών, καθώς και η ποσότητα των εξακριβωμένων εκπομπών από φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών.

[69] Προσαρμοσμένες εξακριβωμένες εκπομπές, εξαιρουμένων των εισερχόμενων πτήσεων από το Ηνωμένο Βασίλειο: 21,5 εκατομμύρια τόνοι το 2020 και 55,8 εκατομμύρια τόνοι το 2019.

Πίνακας 6. Φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών — εξακριβωμένες εκπομπές, δωρεάν κατανομή και δικαιώματα που τέθηκαν σε πλειστηριασμό.

Έτος	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Εξακριβωμένες εκπομπές (σε εκατομμύρια τόνους CO_2eq)	53,5	54,8	57,1	61,5	64,4	67,5	68,2	25,2	27,9
Ετήσια μεταβολή	—	2,5 %	4,1 %	7,7 %	4,8 %	4,8 %	1 %	–63 %	30 %[70]
Δωρεάν κατανομή (ΕΕ-27 + Ισλανδία. Λιχτενστάιν και Νορβηγία + Ηνωμένο Βασίλειο + Ελβετία)[71][72]	32,4	32,4	32,1	32,0	33,1	31,3	31,3[73]	32,5[74]	24,0[75]
Δωρεάν κατανομή από το ειδικό απόθεμα για τους νεοεισερχόμενους και τους ταχέως αναπτυσσόμενους φορείς εκμετάλλευσης	0	0	0	0	1,1	1,1	1,0	0,8	0,3
Ποσότητες δικαιωμάτων εκπομπής που τέθηκαν σε πλειστηριασμό[76]	0	9,3	16,4	6,0	4,7	5,6	5,5	9,2	3,8

[70] Λαμβανομένου υπόψη του τροποποιημένου πεδίου εφαρμογής του ΣΕΔΕ της ΕΕ όσον αφορά τις αεροπορικές μεταφορές (το οποίο δεν καλύπτει πλέον τις πτήσεις άφιξης από το Ηνωμένο Βασίλειο).

[71] Η Ελβετία συμπεριλήφθηκε μόνο στα δεδομένα του 2020 και του 2021.

[72] Οι αριθμοί αυτοί δεν λαμβάνουν υπόψη όλες τις παύσεις λειτουργίας φορέων εκμετάλλευσης αεροσκαφών και τα δωρεάν δικαιώματα από το ειδικό απόθεμα για νεοεισερχόμενους και ταχέως αναπτυσσόμενους φορείς εκμετάλλευσης, ούτε τις αποδόσεις το 2012 λόγω της αλλαγής του πεδίου εφαρμογής. Πηγές: EUTL, ΓΔ Δράσης για το Κλίμα.

[73] Λαμβανομένων υπόψη των αριθμών που παρακρατήθηκαν λόγω παύσης λειτουργίας φορέων εκμετάλλευσης αεροσκαφών, η πραγματική κατανομή για το 2019 θα ήταν κατά 4 εκατομμύρια χαμηλότερη από τον αριθμό που παρουσιάζεται [βλ. υποσημείωση 8 στην ανακοίνωση C/2020/8643 (ΕΕ C 428I της 11.12.2020, σ. 1)]. Η κατανομή για το Ηνωμένο Βασίλειο (4,31 εκατομμύρια δικαιώματα από το σύνολο για το 2019), η οποία αναστάλθηκε το 2019 λόγω των μέτρων διασφάλισης που έλαβε η Επιτροπή για την προστασία της περιβαλλοντικής ακεραιότητας του ΣΕΔΕ της ΕΕ σε περιπτώσεις στις οποίες το δίκαιο της ΕΕ παύει να εφαρμόζεται σε ένα κράτος μέλος λόγω της αποχώρησής του από την ΕΕ, ξεκίνησε εκ νέου το 2020.

[74] Ο αριθμός αυτός λαμβάνει υπόψη τις πτήσεις που αναχωρούν από τον ΕΟΧ προς την Ελβετία και τις πτήσεις μεταξύ του ΕΟΧ και του Ηνωμένου Βασιλείου, σύμφωνα με τη συμφωνία αποχώρησης.

[75] Λαμβανομένης υπόψη της αλλαγής του πεδίου εφαρμογής των εκπομπών (το οποίο δεν καλύπτει πλέον τις πτήσεις άφιξης από το Ηνωμένο Βασίλειο).

[76] Οι ποσότητες δικαιωμάτων για τις αεροπορικές μεταφορές που τέθηκαν σε πλειστηριασμό την περίοδο 2013-2015 απηχούν την απόφαση για «πάγωμα του χρόνου» και περιορισμό της υποχρέωσης του ΣΕΔΕ για τον κλάδο των αεροπορικών μεταφορών μόνο στις πτήσεις εντός του ΕΟΧ (απόφαση αριθ. 377/2013/ΕΕ). Η συμμόρφωση για τον κλάδο των αεροπορικών μεταφορών αναβλήθηκε για το 2013 [κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 421/2014]. Για τις εκπομπές των αεροπορικών μεταφορών το 2013 και το 2014, η συμμόρφωση πραγματοποιήθηκε μεταξύ Ιανουαρίου και Απριλίου 2015.

- Απόφαση αριθ. 377/2013/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Απριλίου 2013, για προσωρινή παρέκκλιση από την οδηγία 2003/87/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας (ΕΕ L 113 της 25.4.2013,

Η συνέλευση του ΔΟΠΑ εξέδωσε ψήφισμα σχετικά με το σύστημα αντιστάθμισης και μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για τις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές (CORSIA) τον Οκτώβριο του 2016. Κύριος στόχος του συστήματος είναι να αντισταθμίζει τις εκπομπές CO_2 από τις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές πάνω από μια ορισμένη βάση αναφοράς. Το σύστημα δρομολογήθηκε επίσημα το 2021 και η εφαρμογή του είναι ρητώς προαιρετική έως το 2026. Δεν είναι ακόμη σαφές αν όλες οι υπόχρεες χώρες θα το εφαρμόσουν στη συνέχεια —ορισμένες έχουν διατυπώσει επιφυλάξεις σχετικά με το σύστημα (π.χ. η Κίνα). Ενόψει του ψηφίσματος για το CORSIA παρατάθηκε έως το τέλος του 2023 ο περιορισμός στο ενδοευρωπαϊκό πεδίο εφαρμογής του ΣΕΔΕ της ΕΕ για τις αεροπορικές μεταφορές.

Στο πλαίσιο του CORSIA, τα συμμετέχοντα κράτη θα πρέπει να υποχρεώνουν τις αεροπορικές εταιρείες που εδρεύουν στις εν λόγω χώρες να αντισταθμίζουν τις εκπομπές τους πάνω από μια βάση αναφοράς που αρχικά ορίστηκε ως ο μέσος όρος των επιπέδων του 2019 και του 2020, μέσω της αγοράς και της ακύρωσης διεθνών πιστωτικών μορίων. Τον Οκτώβριο του 2021 η συνέλευση του ΔΟΠΑ αποφάσισε να αλλάξει τη βάση αναφοράς του συστήματος για την περίοδο 2024-2035 στο 85 % των εκπομπών του 2019.

Στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων πολιτικής για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η Επιτροπή πρότεινε τη μεταρρύθμιση του ΣΕΔΕ της ΕΕ για τις αεροπορικές μεταφορές[77,78]. Η πρόταση αποσκοπεί στην εφαρμογή του CORSIA στο δίκαιο της ΕΕ κατά τρόπο που συνάδει με τον κλιματικό στόχο της ΕΕ για το σύνολο της οικονομίας για το 2030 και την ενίσχυση της δράσης για το κλίμα με την πάροδο του χρόνου. Για τον σκοπό αυτόν, η Επιτροπή πρότεινε να διατηρηθεί το πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ και το μήνυμα για την τιμή για τις πτήσεις εντός του ΕΟΧ και να εφαρμοστεί το σύστημα CORSIA, κατά περίπτωση, στις πτήσεις εκτός του ΕΟΧ.

Ο συνολικός αντίκτυπος των παγκόσμιων αεροπορικών μεταφορών στο κλίμα είναι σημαντικά υψηλότερος από τη συνιστώσα του CO_2 μεμονωμένα, την οποία ρυθμίζει επί του παρόντος το ΣΕΔΕ της ΕΕ. Ο συνολικός αντίκτυπος των αεροπορικών μεταφορών εκτιμάται ότι θα είναι 2-4 φορές μεγαλύτερος από τον αντίκτυπο των εκπομπών CO_2, αν ληφθούν υπόψη οι επιπτώσεις των εκπομπών πλην του CO_2[79]. Η αντιμετώπιση αυτών των εκπομπών είναι σημαντική, δεδομένου ότι η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC), στην έκτη έκθεση αξιολόγησης για τον μετριασμό της κλιματικής

σ. 1).

- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 421/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Απριλίου 2014 (ΕΕ L 129 της 30.4.2014, σ. 1).

77 Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ όσον αφορά τη συμβολή των αεροπορικών μεταφορών στον στόχο της Ένωσης για μείωση των εκπομπών στο σύνολο της οικονομίας και για την κατάλληλη εφαρμογή ενός παγκόσμιου αγορακεντρικού μέτρου [COM(2021) 552 final].

78 Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ ως προς την κοινοποίηση αντιστάθμισης όσον αφορά παγκόσμιο αγορακεντρικό μέτρο για φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών με έδρα στην Ένωση [COM(2021) 567 final].

79 Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο «Επικαιροποιημένη ανάλυση σχετικά με τις κλιματικές επιπτώσεις των αεροπορικών μεταφορών πλην των εκπομπών CO2 και πιθανά μέτρα πολιτικής σύμφωνα με το άρθρο 30 παράγραφος 4 της οδηγίας για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής της ΕΕ» [COM(2020) 747 final της 23.11.2020].

αλλαγής[80], έχει χαρακτηρίσει τις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές (και τη ναυτιλία) τομείς με κλιματικούς στόχους που υπολείπονται των απαιτήσεων για τον περιορισμό της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη σύμφωνα με τη συμφωνία του Παρισιού.

5. Εποπτεία της αγοράς

Η αγορά ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ διέπεται από ένα ισχυρό πλαίσιο κανόνων για την εποπτεία της αγοράς. Τόσο τα δικαιώματα εκπομπής άμεσης παράδοσης όσο και τα δικαιώματα παραγώγων ταξινομούνται και ως χρηματοπιστωτικά μέσα βάσει της οδηγίας για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων[81] (MiFID). Η ταξινόμηση αυτή αποτυπώνεται επίσης στο παράγωγο δίκαιο, συμπεριλαμβανομένου του κανονισμού για τους πλειστηριασμούς[82], ο οποίος διέπει την πρωτογενή αγορά (πλειστηριασμοί δικαιωμάτων). Συνολικά, η εμπορία στην αγορά ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ υπόκειται στο ίδιο ρυθμιστικό καθεστώς με τις χρηματοπιστωτικές αγορές της ΕΕ.

Η εποπτεία της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ ασκείται από κοινού από τις χρηματοπιστωτικές αρχές και των 27 κρατών μελών[83], υπό τον συντονισμό της ευρωπαϊκής ρυθμιστικής αρχής, της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA). Οι εν λόγω αρχές παρακολουθούν τη συμπεριφορά των συμμετεχόντων στην αγορά μέσω εκτεταμένων απαιτήσεων υποβολής εκθέσεων και διαφάνειας. Επιπλέον, ο κανονισμός για την κατάχρηση αγοράς[84] υποχρεώνει τους συμμετέχοντες στην αγορά να αναφέρουν αμέσως τυχόν ύποπτες εντολές και συναλλαγές. Με τη σειρά τους, οι εθνικές αρχές έχουν την εξουσία να αντιδρούν με διορθωτικά μέτρα ή κυρώσεις σε περίπτωση που διαπιστώσουν κατάχρηση της αγοράς.

Οι κανόνες για τη χρηματοπιστωτική εποπτεία διασφαλίζουν την ακεραιότητα και τη διαφάνεια της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ. Το θεσπισμένο πλαίσιο έχει λειτουργήσει ικανοποιητικά. Ωστόσο, με την αύξηση της τιμής του άνθρακα το 2021, ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν διατυπώσει ισχυρισμούς για υπέρμετρη κερδοσκοπία στις τιμές. Για να εξετάσει αυτές τις ανησυχίες, η Επιτροπή ανέθεσε στην ESMA να

---

80 IPCC (2022), Mitigation of Climate Change – Summary for Policymakers, Working Group III contribution to the Sixth Assessment Report (Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής — Σύνοψη για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, Συμβολή της ομάδας εργασίας III στην έκτη έκθεση αξιολόγησης).

81 Οδηγία 2014/65/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και την τροποποίηση της οδηγίας 2002/92/ΕΚ και της οδηγίας 2011/61/ΕΕ (ΕΕ L 173 της 12.6.2014, σ. 349).

82 Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1031/2010 της Επιτροπής, της 12ης Νοεμβρίου 2010, για τον χρόνο διεξαγωγής, τη διαχείριση και τις λοιπές πτυχές των πλειστηριασμών δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου κατ' εφαρμογήν της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας (ΕΕ L 302 της 18.11.2010, σ. 1).

83 Ο κατάλογος των αρμόδιων εθνικών αρχών που είναι υπεύθυνες βάσει του κανονισμού για την κατάχρηση της αγοράς διατίθεται στην ιστοσελίδα της ESMA.

84 Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 596/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, για την κατάχρηση της αγοράς (κανονισμός για την κατάχρηση της αγοράς) και την κατάργηση της οδηγίας 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των οδηγιών της Επιτροπής 2003/124/ΕΚ, 2003/125/ΕΚ και 2004/72/ΕΚ (ΕΕ L 173 της 12.6.2014, σ. 1).

αναλύσει την εμπορική συμπεριφορά στην αγορά ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ[85].

Μετά την προκαταρκτική αξιολόγηση[86], η ESMA δημοσίευσε την τελική έκθεση σχετικά με τα δικαιώματα εκπομπών και τα συναφή παράγωγα τον Μάρτιο του 2022[87]. Πρόκειται για μία από τις πιο ολοκληρωμένες αξιολογήσεις της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ από την έναρξή της το 2005, και χρησιμοποιεί δεδομένα που συλλέχθηκαν απευθείας από τις εποπτικές αρχές των χρηματοπιστωτικών αγορών. Προτείνει επίσης συστάσεις πολιτικής για τη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς. Το κυριότερο συμπέρασμα της έκθεσης είναι ότι η αγορά ανθρακούχων εκπομπών λειτουργεί σωστά και ότι οι παρατηρηθείσες διακυμάνσεις των τιμών συνάδουν με τα βασικά μεγέθη της αγοράς. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώθηκε επίσης ανεξάρτητα από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία δημοσίευσε την ανάλυσή της τον Απρίλιο του 2022[88].

5.1. Πορίσματα της έκθεσης της ESMA

Η τιμή των ανθρακούχων εκπομπών αυξήθηκε κατά τη διάρκεια του 2021 και κατά το πρώτο εξάμηνο του 2022. Η έκθεση της ESMA επιβεβαιώνει ότι η εξέλιξη αυτή και η σχετική μεταβλητότητα συνάδουν με τα θεμελιώδη μεγέθη της αγοράς. Παρότι πολλοί παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν την τιμή των δικαιωμάτων, η ESMA συμφωνεί με τους περισσότερους αναλυτές σχετικά με τους βασικούς παράγοντες στους οποίους οφείλεται η αύξηση των τιμών το 2021/2022.

Συγκεκριμένα, η ζήτηση δικαιωμάτων έχει αυξηθεί, αρχικά ως αποτέλεσμα της οικονομικής ανάκαμψης μετά την πανδημία COVID-19 και, στη συνέχεια, λόγω της μετάβασης από τη χρήση του φυσικού αερίου σε άλλα ορυκτά καύσιμα, εξαιτίας της αύξησης των τιμών του αερίου. Επιπλέον, η αγορά ήδη προετοιμάζεται για την έγκριση μεταρρυθμίσεων πολιτικής στο πλαίσιο της προτεινόμενης δέσμης νομοθετικών μέτρων για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, οι οποίες θα επιφέρουν, μεταξύ άλλων, πιο περιορισμένη προσφορά δικαιωμάτων στο μέλλον.

Επίσης, βραχυπρόθεσμα, η αγορά ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ αντέδρασε σε ξαφνικούς κλυδωνισμούς, όπως η πανδημία COVID-19 και οι σχετικές οικονομικές επιπτώσεις, καθώς και ο πόλεμος στην Ουκρανία και η επακόλουθη ενεργειακή κρίση.

Στην έκθεση της ESMA δεν διαπιστώνονται σημαντικές ανωμαλίες στη λειτουργία της αγοράς από την άποψη της χρηματοπιστωτικής εποπτείας. Τόσο η πρωτογενής αγορά όσο και οι δευτερογενείς αγορές συμβάσεων παραγώγων λειτουργούν σε μεγάλο βαθμό όπως προβλέπεται. Το μεγαλύτερο μέρος των συναλλαγών πραγματοποιείται σε δευτερογενείς αγορές μέσω συμβάσεων παραγώγων (90 % του όγκου). Οι συμβάσεις αυτές επιτρέπουν στις οντότητες συμμόρφωσης και σε άλλες μη χρηματοπιστωτικές οντότητες (εμπορικές οντότητες) να αντισταθμίζουν τον κίνδυνο τιμής τους.

---

85 Όπως προηγουμένως, έγγραφο COM(2021) 660 final.

86 ESMA70-445-7, Προκαταρκτική έκθεση της ESMA σχετικά με τα δικαιώματα εκπομπής, 11.11.2021.

87 ESMA70-445-38, Τελική έκθεση της ESMA σχετικά με τα δικαιώματα εκπομπής, 28.3.2022.

88 Ampudia, M., Bua, G., Kapp, D. και Salakhova, D., The role of speculation during the recent growth in EU emissions allowance prices (Ο ρόλος της κερδοσκοπίας κατά την πρόσφατη αύξηση των τιμών των δικαιωμάτων εκπομπής στην ΕΕ), Οικονομικό Δελτίο της ΕΚΤ, τεύχος 3/2022.

Στην έκθεση δεν εντοπίζονται επίσης στοιχεία που να αποδεικνύουν υπέρμετρη κερδοσκοπία στις τιμές από τις χρηματοπιστωτικές οντότητες εις βάρος των οντοτήτων συμμόρφωσης. Οι φορείς εκμετάλλευσης παραμένουν η κυρίαρχη κατηγορία συμμετεχόντων τόσο στην πρωτογενή όσο και στη δευτερογενή αγορά. Παρότι υπάρχουν επενδυτικά ταμεία και άλλες χρηματοπιστωτικές οντότητες που θα μπορούσαν γενικά να συνδεθούν με κερδοσκοπική συμπεριφορά, το μερίδιό τους έχει αυξηθεί ελάχιστα από το 2018 και παραμένει συνολικά χαμηλό (κάτω του 8 %). Οι εθνικές αρμόδιες αρχές δεν έχουν αναφέρει ούτε περιπτώσεις κατάχρησης της αγοράς ούτε περιπτώσεις κατάχρησης προνομιακών πληροφοριών.

Στην έκθεση της ESMA επιβεβαιώνεται ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζει ο χρηματοπιστωτικός τομέας στη λειτουργία της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών, παρέχοντας ρευστότητα και εξυπηρετώντας φορείς συμμόρφωσης όσον αφορά την απόκτηση δικαιωμάτων εκπομπής. Οι φορείς εκμετάλλευσης του ΣΕΔΕ διαχειρίζονται τις οικείες υποχρεώσεις συμμόρφωσης κυρίως μέσω της σύναψης συμβάσεων παραγώγων, και ιδίως συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης. Οι συμβάσεις αυτές τους παρέχουν το δικαίωμα μελλοντικής παράδοσης δικαιωμάτων σε προκαθορισμένη τιμή. Οι αντισυμβαλλόμενοι στις συναλλαγές αυτές είναι κυρίως χρηματοπιστωτικές οντότητες (επιχειρήσεις επενδύσεων και τράπεζες). Συνεπώς, η συμμετοχή τους στην αγορά παρέχει στους φορείς εκμετάλλευσης του ΣΕΔΕ περισσότερες επιλογές για τη διαχείριση των κινδύνων όσον αφορά τις τιμές και την ελευθέρωση πρόσθετων κεφαλαίων για πιο μακροπρόθεσμες επενδύσεις.

Οι χρηματοπιστωτικές οντότητες διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στη χορήγηση δικαιωμάτων σε άλλους συμμετέχοντες στην αγορά, ιδίως σε μικρούς και μεσαίους φορείς εκμετάλλευσης του ΣΕΔΕ, οι οποίοι πραγματοποιούν συναλλαγές σε δευτερογενείς αγορές. Συνολικά, η ESMA παρατήρησε ότι η συμμετοχή στις δευτερογενείς αγορές ήταν μεγαλύτερη σε σύγκριση με τους πλειστηριασμούς. Η ESMA επιβεβαίωσε επίσης ότι οι μεγαλύτεροι συμμετέχοντες δραστηριοποιούνταν τόσο στους πλειστηριασμούς όσο και στις δευτερογενείς αγορές πώλησης δικαιωμάτων σε άλλους συμμετέχοντες. Για πολλούς φορείς εκμετάλλευσης του ΣΕΔΕ, ενδέχεται να είναι πιο βολική και οικονομικά αποδοτική η απόκτηση δικαιωμάτων για συμμόρφωση μέσω τέτοιων διαμεσολαβητών, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοπιστωτικών οντοτήτων.

5.1.1. Συστάσεις πολιτικής της ESMA

Η έκθεση της ESMA προτείνει διάφορες συστάσεις πολιτικής για τη βελτίωση της παρακολούθησης και την αύξηση της διαφάνειας της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ. Η Επιτροπή εξετάζει επί του παρόντος προσεκτικά αυτές τις συστάσεις, καθώς και τις στοχευμένες δράσεις και τις προσαρμογές που ενδέχεται να απαιτηθούν για την εφαρμογή τους.

Επιπλέον, στην έκθεση παρουσιάζονται δύο ζητήματα που πρέπει να εξετάσουν οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, χωρίς να διατυπώνονται συστάσεις: τη θέσπιση ορίων θέσης και την κεντρική παρακολούθηση της αγοράς. Στη συνέχεια, η ESMA προτείνει τη διενέργεια περαιτέρω διεξοδικής αξιολόγησης για την αποφυγή τυχόν δυσμενών επιπτώσεων.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί στενά τη λειτουργία των αγορών ανθρακούχων εκπομπών, να αξιολογεί τις συστάσεις της ESMA και να συνεργάζεται στενά με τις εθνικές αρχές για τη διασφάλιση της ακεραιότητας της αγοράς.

6. Παρακολούθηση, υποβολή εκθέσεων και επαλήθευση των εκπομπών

Κατά την 4η περίοδο (2021-2030), εξακολουθεί να εφαρμόζεται το θεσπισμένο πλαίσιο των απαιτήσεων παρακολούθησης, υποβολής εκθέσεων, επαλήθευσης και διαπίστευσης του ΣΕΔΕ της ΕΕ. Οι απαιτήσεις αυτές εναρμονίζονται στον κανονισμό για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων (στο εξής: ΚΠΥΕ)[89] και στον κανονισμό για την επαλήθευση και τη διαπίστευση (στο εξής: ΚΕΔ)[90].

Κάθε έτος οι χώρες υποβάλλουν στοιχεία σχετικά με την εφαρμογή του ΣΕΔΕ της ΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 21 της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ. Τα δεδομένα αυτά παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο παρακολούθησης, υποβολής εκθέσεων, επαλήθευσης και διαπίστευσης στο οποίο βασίζεται η αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος.

6.1. Παρακολούθηση των εκπομπών

Το σύστημα παρακολούθησης των εκπομπών στο ΣΕΔΕ της ΕΕ ακολουθεί μια προσέγγιση δομικών στοιχείων. Η προσέγγιση αυτή παρέχει στους φορείς εκμετάλλευσης υψηλό βαθμό ευελιξίας, διασφαλίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τόσο την οικονομική αποδοτικότητα όσο και την αξιοπιστία των δεδομένων για τις εκπομπές. Οι φορείς εκμετάλλευσης μπορούν να χρησιμοποιούν διάφορες μεθόδους παρακολούθησης («βάσει υπολογισμού» ή «βάσει μετρήσεων» και, κατ' εξαίρεση, «εφεδρική προσέγγιση»), συμπεριλαμβανομένου ενός συνδυασμού μεθόδων για μεμονωμένα τμήματα μιας εγκατάστασης. Για τους φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών, οι βασιζόμενες σε υπολογισμούς προσεγγίσεις είναι οι μόνες που επιτρέπονται, με την κατανάλωση καυσίμων να αποτελεί την κεντρική παράμετρο για τις πτήσεις.

Ο ΚΠΥΕ απαιτεί από τις εγκαταστάσεις και τους φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών να διαθέτουν σχέδιο παρακολούθησης εγκεκριμένο από την αρμόδια εθνική αρχή. Αυτό τους αποτρέπει να επιλέγουν αυθαίρετα τις μεθόδους παρακολούθησης και τις χρονικές διακυμάνσεις.

Το 2021 οι περισσότερες εγκαταστάσεις χρησιμοποίησαν τη βασιζόμενη σε υπολογισμούς μεθοδολογία[91] για τον υπολογισμό των εκπομπών τους. Μόλις 154 εγκαταστάσεις (1,8 %) σε 22 χώρες ανέφεραν τη χρήση συστημάτων συνεχούς μέτρησης εκπομπών (CEMS), αριθμός σχεδόν ίδιος με το 2020. Το CEMS χρησιμοποιείται συχνότερα στην Τσεχία και τη Γερμανία. Σε 30 εγκαταστάσεις, οι μετρηθείσες εκπομπές περιείχαν επίσης βιογενές CO_2. Περίπου οι μισές εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν CEMS χρησιμοποιούν τη μεθοδολογία για περισσότερο από το 95 % των εκπομπών τους, ενώ οι υπόλοιπες χρησιμοποιούν έναν συνδυασμό CEMS και βασιζόμενης σε υπολογισμούς μεθοδολογίας.

---

89 Όπως παραπάνω, ο κανονισμός (ΕΕ) 2018/2066 όπως τροποποιήθηκε το 2020 με τον κανονισμό (ΕΕ) 2020/2085 και το 2022 με τον κανονισμό (ΕΕ) 2022/388. Βλ. ενοποιημένη έκδοση.

90 Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2018/2067 της Επιτροπής, της 19ης Δεκεμβρίου 2018, σχετικά με την επαλήθευση των δεδομένων και τη διαπίστευση των ελεγκτών σύμφωνα με την οδηγία 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 334 της 31.12.2018, σ. 94). Ο κανονισμός τροποποιήθηκε το 2020 με τον κανονισμό (ΕΕ) 2020/2084 της Επιτροπής. Βλ. ενοποιημένη έκδοση.

91 Ο κύριος λόγος είναι ότι η βασιζόμενη σε μετρήσεις μεθοδολογία προϋποθέτει την κινητοποίηση σημαντικών πόρων και τεχνογνωσίας για τη συνεχή μέτρηση της συγκέντρωσης των αντίστοιχων αερίων του θερμοκηπίου, που πολλοί μικρότεροι φορείς εκμετάλλευσης δεν διαθέτουν.

Μόνο 11 χώρες ανέφεραν τη χρήση της εφεδρικής προσέγγισης· η προσέγγιση αυτή χρησιμοποιήθηκε για 31 εγκαταστάσεις που κάλυπταν περίπου 2,5 εκατομμύρια τόνους CO_2eq (4 περισσότερες εγκαταστάσεις σε σχέση με το 2020, αλλά 0,4 εκατομμύρια τόνους CO_2eq λιγότερους). Μία εγκατάσταση στις Κάτω Χώρες είναι υπεύθυνη για το 52 % των συνολικών εκπομπών που αναφέρθηκαν με τη χρήση της εφεδρικής μεθοδολογίας.

Οι περισσότερες εγκαταστάσεις πληρούσαν τις προκαθορισμένες τιμές της κατώτατης βαθμίδας[92] του ΚΠΥΕ το 2021. Αναφέρθηκε ότι μόνο 98 εγκαταστάσεις της κατηγορίας Γ (έναντι 80 το 2020) απέκλιναν για τουλάχιστον μία παράμετρο από την απαίτηση εφαρμογής των ανώτατων βαθμίδων για μείζονες ροές πηγής. Οι εγκαταστάσεις αυτές βρίσκονται σε 18 διαφορετικές χώρες και αντιπροσωπεύουν το 13,6 % των εγκαταστάσεων της κατηγορίας Γ. Οι αποκλίσεις αυτές επιτρέπονται μόνο όταν ο φορέας εκμετάλλευσης αποδεικνύει ότι η τήρηση της ανώτατης βαθμίδας δεν είναι τεχνικά εφικτή ή συνεπάγεται αδικαιολόγητο κόστος. Εφόσον οι όροι αυτοί δεν ισχύουν πλέον, ο φορέας εκμετάλλευσης πρέπει να βελτιώσει αναλόγως το σύστημα παρακολούθησης.

Το 2021 επιτράπηκε η λειτουργία 405 εγκαταστάσεων της κατηγορίας Β σε 23 χώρες με κάποια μορφή απόκλισης από τις προκαθορισμένες απαιτήσεις του ΚΠΥΕ. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί στο 21 % του συνόλου των εγκαταστάσεων της κατηγορίας Β, το ίδιο ποσοστό όπως το 2020.

6.2. Διαπίστευση και επαλήθευση

Οι ελεγκτές της παρακολούθησης των εκπομπών στο ΣΕΔΕ της ΕΕ πρέπει να είναι διαπιστευμένοι από εθνικό οργανισμό διαπίστευσης για τη διενέργεια αξιολογήσεων σε συμμόρφωση με τον ΚΕΔ. Με τον τρόπο αυτόν διασφαλίζεται ότι οι ελεγκτές μπορούν να λειτουργούν με αμοιβαία αναγνώριση σε όλες τις χώρες του ΣΕΔΕ της ΕΕ, ενώ παράλληλα αξιοποιείται πλήρως η εσωτερική αγορά και διασφαλίζεται επαρκής διαθεσιμότητα υπηρεσιών.

Το 2021 υπήρχαν 106 διαπιστευμένοι ελεγκτές για σταθερές εγκαταστάσεις και 23 για τις αεροπορικές μεταφορές. Επιπλέον, 26 χώρες ανέφεραν ότι τουλάχιστον ένας αλλοδαπός ελεγκτής δραστηριοποιούνταν στην επικράτειά τους το 2021, ενώ έξι χώρες ανέφεραν ότι είχαν μόνο αλλοδαπούς ελεγκτές. Αυτό δείχνει ότι η αμοιβαία αναγνώριση των ελεγκτών μεταξύ των χωρών εξακολουθεί να λειτουργεί με επιτυχία.

Η συμμόρφωση των ελεγκτών με τον ΚΕΔ διαπιστώθηκε ότι είναι υψηλή. Μόνο η Νορβηγία ανέφερε δύο αναστολές και μόνο η Γαλλία ανέφερε μία ανάκληση διαπίστευσης ελεγκτή, έναντι καμίας αναστολής και μίας ανάκλησης το 2020. Έξι χώρες περιόρισαν το πεδίο εφαρμογής της διαπίστευσης επτά ελεγκτών. Το 2020 μόνο η Γερμανία το είχε πράξει αυτό, για δύο ελεγκτές.

Έξι χώρες ανέφεραν ότι έχουν λάβει καταγγελίες σχετικά με ελεγκτές το 2021 (μία περισσότερη σε σχέση με το 2020). Ωστόσο, ο συνολικός αριθμός των καταγγελιών (28)

[92] Ο ΚΠΥΕ απαιτεί από όλους τους φορείς εκμετάλλευσης να πληρούν ορισμένες ελάχιστες βαθμίδες, ενώ οι μεγαλύτερες πηγές εκπομπών οφείλουν να πληρούν υψηλότερες βαθμίδες (με πιο αξιόπιστη ποιότητα δεδομένων), παρότι, για λόγους οικονομικής αποδοτικότητας, για τις μικρότερες πηγές ισχύουν λιγότερο αυστηρές απαιτήσεις.

ανήλθε μόλις στο 57 % του αριθμού των καταγγελιών το 2020. Οι περισσότερες καταγγελίες (93 %) είχαν ήδη επιλυθεί κατά τον χρόνο υποβολής των στοιχείων (έναντι 86 % το 2020). Επιπλέον, μία χώρα ανέφερε ότι 11 καταγγελίες από προηγούμενα έτη είχαν στο μεταξύ επιλυθεί.

Το 2021 οκτώ χώρες ανέφεραν ότι είχαν εντοπίσει 64 περιπτώσεις μη συμμόρφωσης όσον αφορά τον ρόλο των ελεγκτών στη διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εθνικών οργανισμών διαπίστευσης και των αρμόδιων αρχών (έναντι 7 χωρών το 2020). Από αυτές, το 72 % είχε επιλυθεί κατά τον χρόνο υποβολής των στοιχείων. Επιπλέον, τρεις χώρες ανέφεραν ότι, στο μεταξύ, είχαν αντιμετωπιστεί 24 περιπτώσεις μη συμμόρφωσης από προηγούμενα έτη.

Επισκόπηση των πτυχών που σχετίζονται με τη διαπίστευση και την επαλήθευση παρέχεται στον πίνακα 4.1 του προσαρτήματος 4 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

6.3. Αρμόδιες αρχές

Η οργάνωση των εθνικών αρμόδιων αρχών που είναι επιφορτισμένες με την εφαρμογή του ΣΕΔΕ της ΕΕ διαφέρει από χώρα σε χώρα. Σε ορισμένες χώρες, συμμετέχουν πολλές τοπικές αρχές· σε άλλες, η εφαρμογή είναι πιο συγκεντρωτική. Οι χώρες επιλέγουν τις εν λόγω προσεγγίσεις με βάση την αποτελεσματικότητα όσον αφορά το κόστος και τον χρόνο.

Αναφέρθηκε ότι συνολικά 69 κεντρικές, 147 περιφερειακές, 644 τοπικές και 27 άλλες αρμόδιες αρχές συμμετείχαν στην εφαρμογή του ΣΕΔΕ της ΕΕ το 2021. Οι χώρες ανέφεραν ότι χρησιμοποιούν διάφορα εργαλεία για τον συντονισμό μεταξύ των αρχών, όπως τον ορισμό μίας κεντρικής αρμόδιας αρχής που είναι υπεύθυνη για τις εργασίες μέτρησης, υποβολής εκθέσεων και επαλήθευσης (11 χώρες) ή που διαδραματίζει συντονιστικό ρόλο[93] (10 χώρες), δεσμευτικές οδηγίες και καθοδήγηση από κεντρική αρμόδια αρχή προς τις τοπικές αρχές (5 χώρες), κοινή κατάρτιση για τις αρμόδιες αρχές (8 χώρες) και διοργάνωση τακτικών ομάδων εργασίας ή συνεδριάσεων μεταξύ αρχών (11 χώρες). Το 2021 14 χώρες δεν διέθεταν τέτοιου είδους εργαλεία. Οι χώρες αυτές έχουν πιο συγκεντρωτική οργάνωση και, κατά συνέπεια, χρειάζονται λιγότερα εργαλεία συντονισμού.

Λεπτομερέστερη επισκόπηση του συντονισμού μεταξύ των χωρών του ΣΕΔΕ της ΕΕ παρουσιάζεται στον πίνακα 4.2 του προσαρτήματος 4 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

Το 2021 15 χώρες δεν επέβαλαν διοικητικά τέλη στους φορείς εκμετάλλευσης εγκαταστάσεων για την αδειοδότηση και την έγκριση των σχεδίων παρακολούθησης (έναντι 13 χωρών το 2020). Οι φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών σε 18 χώρες επίσης δεν κατέβαλαν τέλη (16 χώρες το 2020). Τα τέλη διέφεραν σημαντικά ανά χώρα και είδος υπηρεσίας —από 5 EUR έως 7 729,20 EUR για χορήγηση άδειας και έγκριση σχεδίου παρακολούθησης για εγκαταστάσεις και από 2,13 EUR έως 3 100 EUR για τους φορείς

[93] Όταν οι περιφερειακές/τοπικές αρχές είναι αρμόδιες για τις εργασίες μέτρησης, υποβολής εκθέσεων και επαλήθευσης, η κεντρική αρμόδια αρχή εξετάζει τα σχετικά έγγραφα, όπως τα σχέδια παρακολούθησης, επιπλέον των εν λόγω περιφερειακών και τοπικών αρχών, με σκοπό την παρακολούθηση της ποιότητας των διαδικασιών μέτρησης, υποβολής εκθέσεων και επαλήθευσης.

εκμετάλλευσης αεροσκαφών. 13 χώρες ανέφεραν ότι επιβάλλουν διοικητικά τέλη για την έγκριση σχεδίων μεθοδολογίας παρακολούθησης ή σημαντικών αλλαγών, με τα ποσά να διαφέρουν και σε αυτήν την περίπτωση.

Στον πίνακα 4.3 του προσαρτήματος 4 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση παρουσιάζεται λεπτομερής επισκόπηση των διοικητικών επιβαρύνσεων στις χώρες του ΣΕΔΕ της ΕΕ.

6.4. Συμμόρφωση και επιβολή

Η συμμόρφωση με το ΣΕΔΕ της ΕΕ ελέγχεται σε ετήσιους κύκλους. Για κάθε έτος λειτουργίας, οι φορείς εκμετάλλευσης πρέπει να υποβάλλουν ετήσια έκθεση εκπομπών έως τις 31 Μαρτίου του επόμενου έτους. Μετά την επαλήθευση της έκθεσης, οι φορείς εκμετάλλευσης πρέπει να παραδώσουν τον συμφωνηθέντα αριθμό δικαιωμάτων έως τις 30 Απριλίου του ίδιου έτους. Για κάθε τόνο εκπεμπόμενου CO_2 για τον οποίο δεν παραδόθηκε εγκαίρως κανένα δικαίωμα εκπομπής, η οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ επιβάλλει πρόστιμο ύψους 100 EUR[94]. Αυτό προστίθεται στο κόστος παράδοσης των οφειλόμενων δικαιωμάτων. Μπορούν επίσης να επιβάλλονται και άλλες κυρώσεις για παραβάσεις κατά την εφαρμογή του ΣΕΔΕ της ΕΕ βάσει εθνικών διατάξεων κάθε χώρας.

Κατά τον κύκλο συμμόρφωσης του 2021, το επίπεδο συμμόρφωσης με το ΣΕΔΕ της ΕΕ παρέμεινε πολύ υψηλό. Οι φορείς εκμετάλλευσης που ήταν υπεύθυνοι για πάνω από το 99 % των εκπομπών από σταθερές εγκαταστάσεις και αεροπορικές μεταφορές κατά τα περισσότερα έτη εκπλήρωσαν εγκαίρως τις νομικές υποχρεώσεις τους. Η αποτελεσματικότητα του συστήματος συμμόρφωσης έχει βελτιωθεί με την ευρύτερη υιοθέτηση της ηλεκτρονικής υποβολής εκθέσεων. Το 2021 11 χώρες χρησιμοποίησαν αυτοματοποιημένα συστήματα ΤΠ και ηλεκτρονικά υποδείγματα για τα σχέδια παρακολούθησης, τις εκθέσεις εκπομπών, τις εκθέσεις επαλήθευσης και/ή τις εκθέσεις βελτίωσης. Οκτώ χώρες χρησιμοποιούν επίσης αυτοματοποιημένα συστήματα ΤΠ για τη διαχείριση της ροής εργασιών για τα σχέδια μεθοδολογίας παρακολούθησης, τις ετήσιες εκθέσεις για το επίπεδο δραστηριότητας και άλλες ανταλλαγές πληροφοριών σχετικά με τα δεδομένα κατανομής.

Λόγω της πανδημίας COVID-19 και των σχετικών περιορισμών στις επαφές με φυσική παρουσία, 18 χώρες επέτρεψαν στους ελεγκτές να πραγματοποιήσουν εικονικές επιτόπιες επισκέψεις[95]. Για 460 εγκαταστάσεις και 64 φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών, εγκρίθηκαν εικονικές επιτόπιες επισκέψεις από την αρμόδια αρχή.

Οι αρμόδιες αρχές διεξάγουν διάφορους ελέγχους συμμόρφωσης στις ετήσιες εκθέσεις για τις εκπομπές των εγκαταστάσεων. Το 2021 όλες οι αρμόδιες αρχές έλεγξαν την πληρότητα των εκθέσεων από τις σταθερές εγκαταστάσεις, και οι περισσότερες το έπραξαν αυτό και για τις εκθέσεις των φορέων εκμετάλλευσης αεροσκαφών. Εξαιρέσεις αποτελούν οι αρμόδιες

94 Η κύρωση λαμβάνει υπόψη το ποσοστό πληθωρισμού.

95 Το άρθρο 34α του κανονισμού για τη διαπίστευση και την επαλήθευση επιτρέπει στον ελεγκτή να πραγματοποιεί εικονικές επιτόπιες επισκέψεις, εάν περιστάσεις ανωτέρας βίας εμποδίζουν τον ελεγκτή να μεταβεί στον χώρο εγκαταστάσεων. Αυτό επιτρέπεται μόνο με την έγκριση της αρμόδιας αρχής και εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.

αρχές της Ουγγαρίας και της Λετονίας (με 3 και 2 φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών αντίστοιχα), καθώς και του Λιχτενστάιν, της Βόρειας Ιρλανδίας και της Σλοβενίας, οι οποίες δεν ελέγχουν φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών.

Στον πίνακα 4.4 του προσαρτήματος 4 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση παρουσιάζεται λεπτομερής επισκόπηση των ελέγχων συμμόρφωσης που διενεργήθηκαν στις χώρες του ΣΕΔΕ της ΕΕ.

Οι αρμόδιες αρχές σε 12 χώρες προέβησαν σε συντηρητικές εκτιμήσεις για 55 εγκαταστάσεις (περίπου 0,6 % των εγκαταστάσεων συνολικά), έναντι 58 το 2020. Οι εκτιμήσεις αυτές πραγματοποιούνται σύμφωνα με το άρθρο 70 του ΚΠΥΕ, σε περίπτωση που οι ετήσιες εκθέσεις για τις εκπομπές δεν υποβληθούν εγκαίρως, εκδοθεί αρνητική γνωμοδότηση επαλήθευσης ή μια έκθεση για τις εκπομπές δεν συμμορφώνεται με τον ΚΠΥΕ. Όλες οι εκπομπές 14 εγκαταστάσεων εκτιμήθηκαν συντηρητικά. Για 17 εγκαταστάσεις, μια συντηρητική εκτίμηση κάλυπτε μόνο ένα μέρος των εκπομπών, ενώ 24 εγκαταστάσεις εκτιμάται ότι δεν παρήγαγαν εκπομπές.

Συνολικά, εκτιμήθηκαν συντηρητικά 0,8 εκατομμύρια τόνοι εκπομπών (έναντι 3,3 εκατομμυρίων τόνων το 2020) από τους 5 εκατομμύρια τόνους που αναφέρθηκαν από τις 55 εγκαταστάσεις (έναντι 18 εκατομμυρίων τόνων το 2020). Κατά κανόνα, πραγματοποιήθηκαν συντηρητικές εκτιμήσεις επειδή οι εκθέσεις εκπομπών δεν ήταν πλήρως σύμφωνες με τις απαιτήσεις του ΚΠΥΕ ή επειδή είχαν υποβληθεί εκπρόθεσμα.

Αναφέρθηκαν συντηρητικές εκτιμήσεις για τις αεροπορικές μεταφορές από έξι χώρες (δύο λιγότερες σε σχέση με το 2020), οι οποίες αφορούσαν 28 φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών (πέντε περισσότερους σε σχέση με το 2020) και 0,09 εκατομμύρια τόνους εκπομπών (έναντι 0,14 εκατομμυρίων τόνων το 2020).

Οι έλεγχοι που διενεργούνται από τις αρμόδιες αρχές εξακολουθούν να είναι σημαντικοί και ως συμπλήρωμα στο έργο των ελεγκτών. Εκτός από τον έλεγχο των εκθέσεων για τις εκπομπές, 16 χώρες ανέφεραν ότι είχαν διενεργήσει επιτόπιες επιθεωρήσεις σε εγκαταστάσεις. Καμία χώρα[96] δεν ανέφερε επιτόπιες επιθεωρήσεις για τις αεροπορικές μεταφορές, σε αντίθεση με 13 χώρες το 2020. Η μείωση αυτή, ιδίως για τις αεροπορικές μεταφορές, μπορεί να αποδοθεί στον αντίκτυπο της πανδημίας λόγω της νόσου COVID-19. Ήταν αδύνατο για τις αρμόδιες αρχές να επισκεφθούν εγκαταστάσεις ή φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών για μεγάλο μέρος του πρώτου εξαμήνου του 2021.

Στον πίνακα 4.5 του προσαρτήματος 4 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση παρουσιάζεται επισκόπηση των μέτρων συμμόρφωσης που εφαρμόστηκαν στις χώρες του ΣΕΔΕ της ΕΕ.

Το 2021 επιβλήθηκαν κυρώσεις σε 29 φορείς εκμετάλλευσης εγκαταστάσεων σε οκτώ χώρες για υπέρβαση εκπομπών. Για τις αεροπορικές μεταφορές, τέσσερις χώρες ανέφεραν κυρώσεις για υπέρβαση εκπομπών για εννέα φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών. Έντεκα

[96] Τρεις χώρες (Λιχτενστάιν, Βόρεια Ιρλανδία και Σλοβενία) δεν ελέγχουν φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών.

χώρες[97] ανέφεραν 41 παραβάσεις πέραν της υπέρβασης εκπομπών, για τις οποίες εξέδωσαν κυρώσεις, επίσημες προειδοποιήσεις ή δικαστικές οχλήσεις. Αναφέρθηκε η επιβολή 30 προστίμων (τα οποία είτε εκδόθηκαν είτε πρόκειται να εκδοθούν, π.χ. λόγω εκκρεμών δικαστικών διαδικασιών), συνολικού ύψους 17,9 εκατ. EUR. Τα πρόστιμα αυτά αφορούν μεταξύ άλλων τις αεροπορικές μεταφορές, με πέντε παραβάσεις σε τέσσερις χώρες, οι οποίες επέσυραν τρία πρόστιμα, συνολικού ύψους 36 000 EUR.

Στον πίνακα 4.6 του προσαρτήματος 4 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση παρουσιάζεται επισκόπηση των κυρώσεων για υπέρβαση εκπομπών που επιβλήθηκαν στις χώρες του ΣΕΔΕ της ΕΕ.

Οι συνηθέστερες παραβάσεις που αναφέρθηκαν για το 2021 αφορούσαν τη λειτουργία χωρίς άδεια εκπομπών, τη μη παρακολούθηση των εκπομπών σύμφωνα με το εγκεκριμένο σχέδιο παρακολούθησης και τον κανονισμό ΚΠΥΕ και τη μη έγκαιρη υποβολή έκθεσης για τις εκπομπές. Η 4η περίοδος του ΣΕΔΕ περιλαμβάνει πρόσθετες παραβάσεις και σχετικές κυρώσεις: μη κοινοποίηση της παύσης λειτουργίας της εγκατάστασης ή μη υποβολή των εγγράφων που απαιτούνται για τις διαδικασίες δωρεάν κατανομής, όπως το σχέδιο μεθοδολογίας παρακολούθησης, μη τήρηση των απαιτήσεων παρακολούθησης με το εν λόγω σχέδιο ή την υποβολή ετήσιας έκθεσης για το επίπεδο δραστηριότητας.

7. Σύνδεση του ΣΕΔΕ της ΕΕ με το ελβετικό ΣΕΔΕ

Από το 2020 το ΣΕΔΕ της ΕΕ και το ελβετικό ΣΕΔΕ είναι συνδεδεμένα. Αυτό σημαίνει ότι τα δικαιώματα που εκχωρούνται σε ένα σύστημα μπορούν να παραδοθούν για εκπομπές που παράγονται σε οποιοδήποτε από τα δύο συστήματα. Με την πρόσβαση σε μεγαλύτερη αγορά, οι φορείς εκμετάλλευσης μπορούν να επιτύχουν βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας και διαθέτουν περισσότερες επιλογές για τη μείωση των εκπομπών. Η συμφωνία σύνδεσης[98] καθορίζει τους όρους και τις απαιτήσεις βάσει των οποίων συνδέονται τα δύο συστήματα. Θεσπίζει επίσης μηχανισμό για τη διασφάλιση της τήρησης των όρων σύνδεσης του άρθρου 25 της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ[99].

Η συμπερίληψη των αεροπορικών μεταφορών στη συμφωνία σύνδεσης αποτέλεσε βασική απαίτηση για την ΕΕ. Βάσει του άρθρου 6 της συμφωνίας, η Ελβετία εφαρμόζει την ίδια προσέγγιση με το ΣΕΔΕ της ΕΕ στους κανόνες όσον αφορά την κάλυψη, το ανώτατο όριο και την κατανομή. Οι πτήσεις εσωτερικού της Ελβετίας και οι πτήσεις από την Ελβετία προς τον ΕΟΧ καλύπτονται από το ελβετικό ΣΕΔΕ, ενώ οι πτήσεις από τον ΕΟΧ προς την Ελβετία εμπίπτουν στο ΣΕΔΕ της ΕΕ. Η ρύθμιση αυτή διασφαλίζει την περιβαλλοντική ακεραιότητα και των δύο συστημάτων.

Οι φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών που εκτελούν πτήσεις και προς τις δύο κατευθύνσεις μεταξύ της ΕΕ και της Ελβετίας υπόκεινται σε υποχρεώσεις συμμόρφωσης στο πλαίσιο και των δύο συστημάτων. Για να περιοριστεί ο σχετικός διοικητικός φόρτος, η συμφωνία

---

97 Στις έντεκα χώρες περιλαμβάνονται η Τσεχία, η Δανία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ουγγαρία, οι Κάτω Χώρες, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Φινλανδία και η Σουηδία.

98 Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τη σύνδεση των συστημάτων τους εμπορίας εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (ΕΕ L 322 της 7.12.2017, σ. 3).

99 Όπως παραπάνω, οδηγία 2003/87/ΕΚ.

σύνδεσης θεσπίζει μια λύση ενιαίας εξυπηρέτησης. Αυτό σημαίνει ότι οι φορείς εκμετάλλευσης χρειάζεται να απευθύνονται σε μία μόνο αρμόδια αρχή σχετικά με την κατανομή, τους λογαριασμούς αποθέματος και τη συμμόρφωση.

Στον πίνακα 7 και στον πίνακα 8 συγκρίνονται τα βασικά αριθμητικά στοιχεία για αμφότερα τα συστήματα το 2021 —δικαιώματα που τέθηκαν σε πλειστηριασμό, δωρεάν κατανομή και εξακριβωμένες εκπομπές, τόσο για τους φορείς εκμετάλλευσης σταθερών εγκαταστάσεων όσο και για τους φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών. Τα στοιχεία δείχνουν ότι η συμβατότητα των δύο συστημάτων δεν είναι ζήτημα μεγέθους αλλά ποιοτικών απαιτήσεων, ισότιμων όρων ανταγωνισμού και μέτρων για τη διασφάλιση της ακεραιότητας της αγοράς.

Πίνακας 7. Σύγκριση του ΣΕΔΕ της ΕΕ και του ελβετικού ΣΕΔΕ — σταθερές εγκαταστάσεις το 2021.

Σύστημα	ΣΕΔΕ της ΕΕ	Ελβετικό ΣΕΔΕ
Γενικά δικαιώματα εκπομπής που εκπλειστηριάστηκαν	582 952 500	175 000, εναπομένοντα δικαιώματα από το 2020
Δωρεάν κατανομή γενικών δικαιωμάτων εκπομπής	544 947 793	4 436 126
Εξακριβωμένες εκπομπές από σταθερές εγκαταστάσεις	1 335 460 461	4 904 027

Πίνακας 8. Σύγκριση του ΣΕΔΕ της ΕΕ και του ελβετικού ΣΕΔΕ — φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών το 2021.

Σύστημα	ΣΕΔΕ της ΕΕ		Ελβετικό ΣΕΔΕ	
Δικαιώματα του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών που εκπλειστηριάστηκαν	3 785 500		160 850	
Δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών	Δικαιώματα του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών της ΕΕ για το ΣΕΔΕ της ΕΕ	Δικαιώματα του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών της Ελβετίας για το ελβετικό ΣΕΔΕ	Δικαιώματα του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών της Ελβετίας για το ελβετικό ΣΕΔΕ	Δικαιώματα του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών της ΕΕ για το ΣΕΔΕ της ΕΕ
	24 060 563	380 246	496 960	397 327
Εξακριβωμένες εκπομπές από φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών	ΣΕΔΕ της ΕΕ	Ελβετικό ΣΕΔΕ	Ελβετικό ΣΕΔΕ	ΣΕΔΕ της ΕΕ
	27 699 555	274 931	328 191	434 349

Για να καταστεί λειτουργική η συμφωνία σύνδεσης και να προωθηθεί η βελτίωση της αποτελεσματικότητας, δημιουργήθηκε άμεση σύνδεση μεταξύ των μητρώων και των δύο συστημάτων. Αυτό επιτρέπει στις ρυθμιζόμενες οντότητες να μεταφέρουν δικαιώματα

εκπομπής από λογαριασμό του ενός συστήματος σε λογαριασμό του άλλου συστήματος. Οι μεταφορές προγραμματίζονται και, κατά κανόνα, πραγματοποιούνται δύο φορές τον μήνα.

Στον πίνακα 9 και στον πίνακα 10 εξετάζονται οι επιπτώσεις της σύνδεσης στο ΣΕΔΕ της ΕΕ και στο ελβετικό ΣΕΔΕ το 2021. Οι πίνακες δείχνουν σε ποιο βαθμό οι ρυθμιζόμενες οντότητες και στα δύο συστήματα χρησιμοποίησαν δικαιώματα που είχαν εκχωρηθεί στο άλλο σύστημα για σκοπούς συμμόρφωσης.

Πίνακας 9. Μονάδες που χρησιμοποιήθηκαν για σκοπούς συμμόρφωσης στο μητρώο της ΕΕ.

Σταθερές εγκαταστάσεις	**Δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων και πλειστηριασμός**	**Εξακριβωμένες εκπομπές**	**Μονάδες που παραδόθηκαν**	**Δικαιώματα εκπομπής ΣΕΔΕ της ΕΕ**		**Δικαιώματα εκπομπής ελβετικού ΣΕΔΕ**	
				Γενικά	Αεροπορικές μεταφορές	Γενικά	Αεροπορικές μεταφορές
	1 128 900 293	1 335 460 461	1 332 192 792	1 323 252 959	8 480 001	396 422	63 410
	Ποσοστό (%) επί του συνόλου			99,3 %	0,6 %	0,03 %	0,005 %
Φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών	**Δωρεάν κατανομή (συμπεριλαμβανομένου του ελβετικού ΣΕΔΕ) και πλειστηριασμός**	**Εξακριβωμένες εκπομπές (μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του ελβετικού ΣΕΔΕ)**	**Μονάδες που παραδόθηκαν**	**Δικαιώματα εκπομπής ΣΕΔΕ της ΕΕ**		**Δικαιώματα εκπομπής ελβετικού ΣΕΔΕ**	
				Γενικά	Αεροπορικές μεταφορές	Γενικά	Αεροπορικές μεταφορές
	28 223 342	27 944 486	28 007 345	7 677 636	19 901 550	487	427 672
	Ποσοστό (%) επί του συνόλου			27,4 %	71,1 %	0,002 %	1,5 %

Πίνακας 10. Μονάδες που χρησιμοποιήθηκαν για σκοπούς συμμόρφωσης στο ελβετικό μητρώο.

Σταθερές εγκαταστάσεις	**Δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων και πλειστηριασμός**	**Εξακριβωμένες εκπομπές**	**Μονάδες που παραδόθηκαν**	**Δικαιώματα εκπομπής ΣΕΔΕ της ΕΕ**		**Δικαιώματα εκπομπής ελβετικού ΣΕΔΕ**	
				Γενικά	Αεροπορικές μεταφορές	Γενικά	Αεροπορικές μεταφορές
	4 611 126	4 904 027	4 858 105	398 715	0	4 433 068	26 322
	Ποσοστό (%) επί του συνόλου			8,2 %	—	91,3 %	0,5 %
Φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών (υπό διοικητικό	**Δωρεάν κατανομή (συμπεριλαμβανομένου του ΣΕΔΕ της ΕΕ) και πλειστηριασμός**	**Εξακριβωμένες εκπομπές (μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ)**	**Μονάδες που παραδόθηκαν**	**Δικαιώματα εκπομπής ΣΕΔΕ της ΕΕ**		**Δικαιώματα εκπομπής ελβετικού ΣΕΔΕ**	
				Γενικά	Αεροπορικές μεταφορές	Γενικά	Αεροπορικές μεταφορές

έλεγχο από την Ελβετία)	1 055 137	762 540	762 540	302	279 336	0	482 902
	Ποσοστό (%) επί του συνόλου			0,04 %	36,6 %	—	63,3 %

Συνολικά, οι ρυθμιζόμενες οντότητες στο ΣΕΔΕ της ΕΕ (τόσο σταθερές εγκαταστάσεις όσο και φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών) χρησιμοποίησαν 887 991 δικαιώματα εκπομπής που είχαν εκχωρηθεί στο πλαίσιο του ελβετικού ΣΕΔΕ για σκοπούς συμμόρφωσης το 2021. Πρόκειται για σχεδόν 246 000 περισσότερα δικαιώματα σε σχέση με το 2020, κάτι που σημαίνει αύξηση άνω του 38 % στη χρήση της ευελιξίας που παρέχει η σύνδεση. Αυτό επιτεύχθηκε παρότι οι φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών της ΕΕ είχαν χρησιμοποιήσει λιγότερα δικαιώματα για τις αεροπορικές μεταφορές που είχαν εκχωρηθεί στο πλαίσιο του ελβετικού ΣΕΔΕ σε σχετικούς όρους (1,5 % το 2021 σε σύγκριση με 2,3 % το 2020).

Σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις, οι σταθερές εγκαταστάσεις της ΕΕ θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν δικαιώματα του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών του ελβετικού ΣΕΔΕ για πρώτη φορά το 2021[100]. Η βελτιωμένη πληροφόρηση σχετικά με τη σύνδεση μεταξύ του ΣΕΔΕ της ΕΕ και του ελβετικού ΣΕΔΕ και η αποδοχή της τεκμηριώνονται επίσης επαρκώς από την αύξηση της χρήσης των ελβετικών γενικών δικαιωμάτων από σταθερές εγκαταστάσεις, από μηδέν σε περίπου 396 422 μονάδες. Σε σχετικούς όρους, τα γενικά δικαιώματα που εκχωρήθηκαν στο πλαίσιο του ελβετικού ΣΕΔΕ αντιστοιχούσαν σε λιγότερο από το 0,03 % του συνόλου των δικαιωμάτων που παραδόθηκαν στο ΣΕΔΕ της ΕΕ το 2021. Ωστόσο, αυτό αντιπροσώπευε ένα πιο χαρακτηριστικό μερίδιο της τάξης του 8,6 % επί του συνόλου των ελβετικών γενικών δικαιωμάτων που κατανεμήθηκαν δωρεάν και τέθηκαν σε πλειστηριασμό κατά το εν λόγω έτος.

Στο ελβετικό ΣΕΔΕ, οι σταθερές εγκαταστάσεις χρησιμοποίησαν παρόμοιο μερίδιο των γενικών δικαιωμάτων του ΣΕΔΕ της ΕΕ για σκοπούς συμμόρφωσης το 2021 (8,2 %). Σε σύγκριση με το 0,19 % το 2020, πρόκειται για αξιοσημείωτη αύξηση η οποία μπορεί και πάλι να αποδοθεί στην αυξανόμενη ευαισθητοποίηση σχετικά με την ευελιξία που προσφέρουν οι συνδεδεμένες αγορές ανθρακούχων εκπομπών. Το 2021 οι σταθερές εγκαταστάσεις στο ελβετικό ΣΕΔΕ μπορούσαν επίσης να χρησιμοποιήσουν δικαιώματα από αεροπορικές μεταφορές για σκοπούς συμμόρφωσης. Ωστόσο, χρησιμοποίησαν μόνο δικαιώματα από αεροπορικές μεταφορές που είχαν εκχωρηθεί στο εγχώριο σύστημα.

Στον πίνακα 11 παρουσιάζεται μια σύνοψη των συνολικών ποσοτήτων δικαιωμάτων (τόσο των γενικών όσο και του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών) που μεταφέρθηκαν μεταξύ του ΣΕΔΕ της ΕΕ και του ελβετικού ΣΕΔΕ μέσω της άμεσης σύνδεσης από το 2020. Το υπόλοιπο δείχνει εκροή 3 269 δικαιωμάτων από το ΣΕΔΕ της ΕΕ προς το ελβετικό σύστημα. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα αριθμητικά στοιχεία μπορεί να περιλαμβάνουν επαναμεταφορές των ίδιων δικαιωμάτων.

Πίνακας 11. Δικαιώματα που μεταφέρθηκαν μεταξύ του ΣΕΔΕ της ΕΕ και του ελβετικού ΣΕΔΕ την περίοδο 2020-2021.

Έτος		2020	2021	**Σύνολο**
Μεταφορές δικαιωμάτων	Από το ΣΕΔΕ της ΕΕ στο ελβετικό ΣΕΔΕ	475 679	1 051 360	1 527 039

[100] Σύμφωνα με το άρθρο 12 παράγραφος 3 της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ.

μεταξύ του ΣΕΔΕ της ΕΕ και του ελβετικού ΣΕΔΕ	Από το ελβετικό ΣΕΔΕ στο ΣΕΔΕ της ΕΕ	0	1 523 770	1 523 770
Υπόλοιπο				3 269

8. Το ΣΕΔΕ της ΕΕ στο πλαίσιο της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση[101]

Το ΣΕΔΕ της ΕΕ λειτουργεί εντός του ευρύτερου πλαισίου της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση[102]. Στόχος της εν λόγω οδηγίας είναι η επίτευξη εξοικονόμησης ενέργειας μέσω του καθορισμού στόχων και υποχρεώσεων για τα κράτη μέλη και τις επιχειρήσεις. Συνεπώς, το μήνυμα για την τιμή των ανθρακούχων εκπομπών του ΣΕΔΕ της ΕΕ μπορεί να αλληλεπιδρά με τα μέτρα πολιτικής και τις δράσεις που εφαρμόζονται για τον σκοπό αυτόν.

Το άρθρο 7 της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση απαιτεί από τα κράτη μέλη να θεσπίσουν μέτρα πολιτικής για την επίτευξη εξοικονόμησης ενέργειας σύμφωνα με τους ενδεικτικούς εθνικούς στόχους τους[103]. Τα περισσότερα κράτη μέλη ανέφεραν τα προγραμματισμένα μέτρα τους για την επίτευξη των στόχων εξοικονόμησης ενέργειας του άρθρου 7 για την περίοδο 2021-2030. Με την αναδιατύπωση της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων πολιτικής για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η Επιτροπή πρότεινε να αυξηθούν οι συνολικοί στόχοι ενεργειακής απόδοσης, καθώς και ο στόχος της υποχρέωσης ετήσιας εξοικονόμησης ενέργειας. Οι διαπραγματεύσεις για την πρόταση αυτή συνεχίζονται.

Επιπλέον, το άρθρο 8 της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση προωθεί οικονομικώς αποδοτικά μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε μεγάλες εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων εγκαταστάσεων που καλύπτονται από το ΣΕΔΕ της ΕΕ. Οι εν λόγω εταιρείες υποχρεούνται να διενεργούν ενεργειακό έλεγχο ανά τετραετία ή να χρησιμοποιούν πιστοποιημένο σύστημα ενεργειακής ή περιβαλλοντικής διαχείρισης. Τα εργαλεία αυτά συμβάλλουν στον προσδιορισμό των απωλειών ενέργειας, στην εκτίμηση των δυνατοτήτων εξοικονόμησης ενέργειας και στον προσδιορισμό οικονομικώς αποδοτικών μέτρων για τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης.

---

101 Βάσει του άρθρου 24 της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση (ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 210) και των άρθρων 29 και 35 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 663/2009 και (ΕΚ) αριθ. 715/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών 94/22/ΕΚ, 98/70/ΕΚ, 2009/31/ΕΚ, 2009/73/ΕΚ, 2010/31/ΕΕ, 2012/27/ΕΕ και 2013/30/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών 2009/119/ΕΚ και (ΕΕ) 2015/652 του Συμβουλίου και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 1).

102 Οδηγία (ΕΕ) 2018/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση (ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 210).

103 Όπως προαναφέρθηκε, οδηγία (ΕΕ) 2018/2002, άρθρο 3.

Το μήνυμα για την τιμή των ανθρακούχων εκπομπών του ΣΕΔΕ της ΕΕ τροφοδοτεί την αξιολόγηση των επενδύσεων και των μέτρων που σχετίζονται με την ενεργειακή απόδοση στους ρυθμιζόμενους τομείς. Τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν επίσης τα έσοδα από πλειστηριασμούς από το ΣΕΔΕ της ΕΕ για τη χρηματοδότηση βελτιώσεων της ενεργειακής απόδοσης. Το 2021 18 κράτη μέλη[104] ανέφεραν ότι χρησιμοποίησαν τα έσοδα αυτά για τη χρηματοδότηση έργων που σχετίζονται με την ενεργειακή απόδοση. Στα έργα αυτά περιλαμβάνονταν επενδύσεις στον θερμικό εκσυγχρονισμό κτιρίων (συμπεριλαμβανομένης στήριξης για νοικοκυριά χαμηλότερου εισοδήματος), παροχή συμβουλών για την ενεργειακή απόδοση, καθώς και έρευνα και ανάπτυξη, με στόχο τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας. Συνολικά, το 2021 δαπανήθηκαν έσοδα από το ΣΕΔΕ ύψους 2,5 δισ. EUR για τη χρηματοδότηση επενδύσεων που σχετίζονται με την ενεργειακή απόδοση.

9. Συμπεράσματα και προοπτικές

Το 2021 η ζήτηση ενέργειας αυξήθηκε λόγω της σταδιακής ανάκαμψης από τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19, και οι τιμές των ορυκτών καυσίμων στις ευρωπαϊκές αγορές αυξήθηκαν. Το ΣΕΔΕ της ΕΕ συνέχισε να λειτουργεί σωστά και να υλοποιεί τη φιλοδοξία της ΕΕ για το κλίμα.

Παρότι οι εκπομπές στο ΣΕΔΕ της ΕΕ αυξήθηκαν το 2021, παρέμειναν κάτω από τα επίπεδα προ της πανδημίας το 2019. Η αύξηση συνδεόταν με τη σταδιακή οικονομική ανάκαμψη μετά την πανδημία COVID-19. Οι εκπομπές από σταθερές εγκαταστάσεις αυξήθηκαν κατά 6,6 % σε σύγκριση με το 2020, αλλά ήταν κατά 5,6 % χαμηλότερες απ' ό,τι το 2019. Οι εκπομπές από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας αυξήθηκαν επίσης λόγω της στροφής από τη χρήση φυσικού αερίου στη χρήση γαιάνθρακα ως αντίδραση στην αύξηση των τιμών των ορυκτών καυσίμων. Το 2021 οι εκπομπές από τις αεροπορικές μεταφορές ήταν περίπου 30 % υψηλότερες απ' ό,τι το 2020, αλλά κατά 50 % χαμηλότερες απ' ό,τι το 2019.

Ωστόσο, το μερίδιο των εκπομπών ορυκτής προέλευσης από λιθάνθρακα αυξήθηκε στις σταθερές εγκαταστάσεις, ενώ τα μερίδια τόσο του λιγνίτη όσο και του φυσικού αερίου μειώθηκαν λόγω των υψηλότερων τιμών του φυσικού αερίου. Για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης, η Επιτροπή παρουσίασε το σχέδιο REPowerEU. Το σχέδιο υποστηρίζει την επιτάχυνση της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, με παράλληλη αξιοποίηση των υπό εξέλιξη αναθεωρήσεων των σχετικών πολιτικών για το κλίμα και την ενέργεια στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Η αύξηση της τιμής των ανθρακούχων εκπομπών δημιούργησε ερωτήματα σχετικά με το αν υπήρξε υπερβολική κερδοσκοπία στην αγορά ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA) αντέδρασε στις ανησυχίες αυτές με μια εκτενή ανάλυση της αγοράς και της συμπεριφοράς της, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι οι επικρατούσες τιμές συνάδουν με τα θεμελιώδη μεγέθη της αγοράς.

Ταυτόχρονα, η υψηλότερη τιμή των ανθρακούχων εκπομπών το 2021 μεταφράστηκε σε υψηλότερα έσοδα από πλειστηριασμούς για τα κράτη μέλη —σχεδόν διπλάσια από τα έσοδα

[104] Στα 17 κράτη μέλη περιλαμβάνονται το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Τσεχία, η Γερμανία, η Εσθονία, η Ελλάδα, η Γαλλία, η Κροατία, η Ιταλία, η Κύπρος, η Λετονία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Σλοβενία, η Σλοβακία και η Φινλανδία.

του 2020. Το 2021 τα κράτη μέλη δαπάνησαν κατά μέσο όρο 19 δισ. EUR από τα έσοδα από πλειστηριασμούς για δράσεις σχετικές με το κλίμα και την ενέργεια. Τα κράτη μέλη χρησιμοποίησαν επίσης αυτούς τους πόρους για την άμβλυνση των επιπτώσεων της ενεργειακής κρίσης. Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, οι πόροι αυτοί μπορούν να στηρίξουν τις επενδύσεις στη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας, βελτιώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ενεργειακή απόδοση και αυξάνοντας τη χρήση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, ενώ παράλληλα μειώνουν όχι μόνο τις εκπομπές αλλά και την εξάρτηση των κρατών μελών από τα ορυκτά καύσιμα και τις εισαγωγές τους.

Παράλληλα, η αναθεώρηση του ΣΕΔΕ της ΕΕ προχωρά, με τις διαπραγματεύσεις μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου να βρίσκονται σε εξέλιξη. Έως το 2030 το σύστημα αναμένεται να επιτύχει πιο φιλόδοξες μειώσεις των εκπομπών σύμφωνα με τους στόχους της ΕΕ για το κλίμα που ορίζονται στο ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα.